

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM ~~KRAJU~~

Egz. Nr 1

ASG wewn. 3445/76

Pik dr Daniel KUBAJEWSKI

BOJOWE DZIAŁANIA PRZECIWDYWERSYJNE –
WŁAŚCIWOŚCI TAKTYKI, ORGANIZACJI
I PROWADZENIA DZIAŁAŃ

Skrypt

375 ewid.

41827

WARSZAWA

STYCZEŃ

1977

94375 59

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im. generała broni Karola Świerczewskiego

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM ~~KRAJU~~

~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~
~~XXXXXXXXXX~~

Egz. Nr 1

ASG wewn. 3445/76

Plk dr Daniel KUBAJEWSKI

**BOJOWE DZIAŁANIA PRZECIWDYWERSYJNE –
WŁAŚCIWOŚCI TAKTYKI, ORGANIZACJI
I PROWADZENIA DZIAŁAŃ**

Skrypt

Archiwum Biura Zborów Specjalnych

94

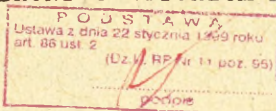
375 ewid. _____

41827

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP
im.gen.broni K.Świerczewskiego

KATEDRA OBRONY TERYTORIUM KRAJU

ASG wewn. 3445/76

Egz.Nr.....

1

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657

płk dr Daniel KUBAJEWSKI

BOJOWE DZIAŁANIA PRZECIWDYWERSYJNE -
WŁAŚCIWOŚCI TAKTYKI, ORGANIZACJI I
PROWADZENIA DZIAŁAŃ

/skrypt/

NOTKA NAUCZONA ASG WP
Wydział Zbiorów Specjalnych

41827

WARSZAWA

Styczeń

1977 r.

Spis treści

	Str.
Wstęp	5
1. Ogólne założenia prowadzenia działań dywersyjnych przez siły NATO	6
2. Miejsce bojowych działań przeciwdywersyjnych w systemie obrony przeciwdywersyjnej	12
3. Postawa ludności a bojowe działania przeciwdywersyjne	17
4. Taktyka bojowych działań przeciwdywersyjnych	19
4.1. Działania zaczepne	20
4.2. Działania ochronno-obronne	31
5. Niektóre problemy organizacji bojowych działań przeciwdywersyjnych	38
6. Prowadzenie bojowych działań przeciwdywersyjnych	49
Z a k o ń c z e n i e	54
B i b l i o g r a f i a	55
Załączniki	
1. Miejsce działań dywersyjnych w systemie pojęciowym wojny specjalnej według poglądów zachodnich	57
2. Organizacja grupy specjalnej Stanów Zjednoczonych	58

3. Organizacja batalionu specjalnej służby powietrznej Wielkiej Brytanii	60
4. Ośrodki szkolenia specjalnego i pododdziały dywersyjno-rozpoznawcze Bundeswehry	61
5. Schematyczne przedstawienie ogólnych zasad działania wojsk specjalnych.....	63
6. Charakterystyczne przykłady działań dywersyjnych w ostatnich konfliktach zbrojnych.....	64
7. Przedsięwzięcia realizowane w ramach obrony przeciwdywersyjnej.....	66
8. Miejsce i rola obrony przeciwdywersyjnej w obronie terytorium kraju i zabezpieczeniu wojsk /operacyjnych i OTK/	67
9. Rodzaje, formy i sposoby bojowych działań przeciwdywersyjnych.....	69
10. Wariant ugrupowania pułku WOWewn.do działań rozpoznawczych	70
11. Wariant organizacji działań rozpoznawczych przez kp	71
12. Wariant organizacji działań rozpoznawczych przez MO w ramach przeciwdywersyjnej osłony przegrupowujących się wojsk	72
13. Wariant organizacji działań pościgowych przez bp	74
14. Wariant organizacji działań pościgowych i blokujących przez MO	75

15. Wariant organizacji działań likwidacyjnych..	76
16. Wariant organizacji działań likwidacyjnych przez MO	77
17. Wariant organizacji ochrony i obrony ważnego obiektu	78
18. Wariant organizacji ochrony i obrony odcinka linii kolejowej	79

Wstęp

Współczesne środki walki spowodowały znaczne rozszerzenie strefy frontowej oraz zwiększyły możliwość oddziaływania na tyły walczących wojsk i na głębokie zaplecze^{1/}. Jedną z form tego oddziaływania są działania dywersyjne, które w państwach NATO traktuje się jako część składową tzw. "wojny specjalnej".

Przygotowaniom do prowadzenia wojny specjalnej, obejmującej między innymi dywersję ideologiczną prowadzoną w sferze psychicznej i dywersję bojową prowadzoną w sferze fizycznej^{2/}, poświęca się od czasu ukształtowania się doktryny "elastycznego reagowania" szczególnie wiele uwagi. W ramach tych przygotowań rozbudowano istniejące jednostki wojny psychologicznej i jednostki wojsk specjalnych oraz utworzono wiele nowych. Problematykę wojny specjalnej uwzględnia się również w programach szkolenia całych sił zbrojnych.

W opracowaniu omówiono tylko część powyższej problematyki, a mianowicie zagrożenia związane z prowadzeniem i zwalczaniem dywersji bojowej, dlatego też w tym tylko kontekście należy rozumieć używane w nim pojęcia: "działania dywersyjne", "obrona przeciwdywersyjna" i działania przeciwdywersyjne".

1/ B.Chocha: "Obrona terytorium kraju", wyd. MON, Warszawa 1974, s.13.

2/ Miejsce działań dywersyjnych w systemie pojęciowym wojny specjalnej wg poglądów zachodnich podano w załączniku nr 1.

1. Ogólne założenia prowadzenia działań dywersyjnych przez siły NATO

Zgodnie z przyjmowanymi w państwach NATO założeniami, działania dywersyjne mogą być prowadzone przez siły specjalnie do tego przeznaczone lub przez wydzielone pododdziały ze związków taktycznych. Mogą je też prowadzić wojska powietrznodesantowe, zbrojne podziemie /siły partyzanckie/ i rozbite pododdziały wojsk regularnych.

Przygotowywane do prowadzenia działań dywersyjnych są:

- wojska specjalne;
- pododdziały dywersyjno-rozpoznawcze.

Wojska specjalne zalicza się do elitarnych i najlepiej przygotowanych sił dywersyjnych. Przewiduje się ich wykorzystywanie do prowadzenia działań na głębokim zapleczu. Jednostki tych wojsk podporządkowuje się dowództwom teatrów działań wojennych. Niekiedy jednak poszczególne jednostki /oddziały, pododdziały/ mogą być podporządkowywane dowództwom związków operacyjnych i działać na korzyść tych związków /grup armii, a niekiedy nawet armii/.

Na europejskim teatrze działań wojennych wojskami specjalnymi dysponują siły zbrojne Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Wielkiej Brytanii, Republiki Federalnej Niemiec, Francji i Belgii.

Siły zbrojne Stanów Zjednoczonych dysponują największą ilością tego rodzaju wojsk. Wojska te

są zorganizowane w grupy specjalne /w naszej literaturze często nazywane grupami specjalnego przeznaczenia/, których organizację i skład przedstawia załącznik nr 2.

Do działań w Europie przeznaczona jest 10 grupa specjalna, która przez dłuższy czas stacjonowała w Bad Tölz na terenie Republiki Federalnej Niemiec /obecnie znajduje się tam tylko jedna kompania tej grupy/. Szereg danych wskazuje, że dla wzmocnienia 10 grupy przewiduje się wykorzystanie sił również 6 grupy specjalnej. Na wybrzeżach mogą być wykorzystywane pododdziały specjalne sił morskich /płetwonurków - minerów/.

Podstawową jednostką przeznaczoną do prowadzenia działań na tyłach przeciwnika jest zespół operacyjny "A"^{3/}. Jest on przygotowywany do organizowania, szkolenia i kierowania działalnością grup rekrutowanych spośród ludności zamieszkałej w wyznaczonym mu rejonie działania, jak również do prowadzenia akcji dywersyjnych siłami własnymi. Stąd też są dane, że do sił specjalnych często werbuje się uchodźców /uciekinierów/ z krajów, w których zamierza się prowadzić działalność dywersyjną.

Regulaminy określają, że zespół "A" może prowadzić działania na obszarze około 800 km².

3/ Drużyna specjalna, którą często nazywa się grupą dywersyjno-rozpoznawczą /choć ze składu osobowego zespołu mogą być organizowane dwie grupy dywersyjno-rozpoznawcze/.

Pododdziały mogą rozwijać swoją działalność wykorzystując sieć współpracowników, którzy - w ramach działalności wywiadowczej - zostali zwerbowani do działań dywersyjnych jeszcze w okresie pokoju.

W siłach zbrojnych Wielkiej Brytanii rolę wojsk specjalnych spełniają jednostki specjalnej służby powietrznej /zorganizowane w bataliony/i komandosów piechoty morskiej. Organizację batalionu specjalnej służby powietrznej przedstawia załącznik nr 3.

Korzystając z doświadczeń amerykańskich, w latach sześćdziesiątych przystąpiono do organizowania i szkolenia pododdziałów dywersyjnych w Republice Federalnej Niemiec. W batalionach brygad powietrznodesantowych zorganizowane zostały grupy specjalne w składzie po około 20 ludzi, które systematycznie przeszkalają przyszłych dywersantów^{4/}.

We francuskich siłach zbrojnych istnieje samodzielny pułk komandosów, przeznaczony do działań dywersyjnych. Jego odpowiednikiem w siłach zbrojnych Belgii jest batalion komandosów w pułku para-komandosów.

Pododdziały dywersyjno-rozpoznawcze występują w siłach zbrojnych Stanów Zjednoczonych i Republiki Federalnej Niemiec jako korpusne kompanie

---

4/ W korpusach zorganizowano kompanie, o których podaje się bardziej szczegółowe dane przy omawianiu pododdziałów dywersyjno-rozpoznawczych.

dalekiego rozpoznania. Kompanie te są przeznaczone do prowadzenia działań na korzyść korpusów, w ich pasach działania. Zasięg ich działania będzie więc ograniczony głębokością zadań realizowanych przez korpusy. Nie wyklucza to jednak możliwości użycia kompanii dalekiego rozpoznania również na dalekim zapleczu^{5/}.

Każda kompania dalekiego rozpoznania może wydzielić 24 sekcje /grupy/ dalekiego rozpoznania w składzie 4 - 7 żołnierzy. Organizację kompanii zachodnoniemieckiej i skład wydzielonych przez nią sekcji /grup/ przedstawia załącznik nr 4.

Obok sił specjalnych i pododdziałów dywersyjno-rozpoznawczych do prowadzenia tego rodzaju działań mogą być tworzone nieetatowe grupy dywersyjne. Przygotowania do szkolenia tego rodzaju grup szczególnie intensywnie prowadzi się w siłach zbrojnych Republiki Federalnej Niemiec, organizując w tym celu szereg ośrodków szkolenia dywersyjnego /załącznik nr 4/. Przewiduje się tam wydzielanie grup dywersyjnych już od szczebla batalionu. W oddziałach i związkach taktycznych zakłada się wykorzystywanie do tego celu zwłaszcza pododdziałów rozpoznawczych.

Nieetatowe grupy dywersyjne będą prowadziły działania na korzyść swoich oddziałów i związków, a więc z reguły w taktycznej strefie działań.

5/ Regulaminy Bundeswehry przewidują możliwość przerzutu kompanii dalekiego rozpoznania do 500 km.

Siły kierowane do wykonania zadań dywersyjnych mogą być przerzucane do rejonu działań drogą powietrzną, morską bądź lądową. W wypadku, gdy rejonem działania ma być teren, z którego mają wycofać się własne wojska, siły dywersyjne mogą być pozostawione w czasie wycofywania się wojsk.

Po przybyciu do rejonu działań grupa dywersyjna organizuje bazę, która ma umożliwić jej bytowanie na terenach przeciwnika /stwarzać warunki dla odpoczynku, leczenia rannych i chorych, przechowywania części sprzętu/ i stanowić rejon wyjściowy dla prowadzenia działań. Regulaminy^{6/} zalecają, aby na miejsce rozlokowania bazy wybierać tereny mało uczęszczane /zalesione, górzyste/. Należy jednak liczyć się z tym, że mogą one być również zorganizowane w dużych skupiskach ludzkich.

Działania dywersyjne, ogólnie rzecz biorąc, polegają na przeszkadzaniu przeciwnikowi w realizacji jego zamierzeń wojennych. Siły dywersyjne osiągają to przez: dokonywanie niszczeń obiektów bądź urządzeń mających znaczenie militarne, gospodarcze i polityczne, zwłaszcza zaś na trasach i węzłach komunikacyjnych oraz liniach i węzłach łączności; nękanie i zadawanie strat siłom zbrojnym przeciwnika, jego administracji, siłom porządku i bezpieczeństwa oraz aktywowi politycznemu; uprowa-

^{6/} Między innymi w regulaminie polowym Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych FM-31-21.

"Wojna partyzancka i działania wojsk specjalnego przeznaczenia"/tłum. z ang./ wyd. Zarząd II Sztabu Generalnego, Warszawa 1960.

dzanie poszczególnych osób lub uwalnianie jeńców bądź więźniów; przechwytywanie zaopatrzenia przeciwnika. Siły dywersyjne mogą być bardzo skutecznie wykorzystywane w czasie przygotowania i prowadzenia operacji /działań/ desantowych /powietrznych i morskich/ oraz mogą prowadzić rozpoznanie celów dla uderzeń lotnictwa i broni rakietowej.

Zasady organizacji działań wojsk specjalnych są w sposób schematyczny przedstawione w załączniku nr 5.

Zadania stawiane przed siłami przerzucanymi na tyły przeciwnika mogą być realizowane przez skład osobowy pododdziału /zespołu/ dywersyjnego bądź też przez grupy /osoby/ angażowane do działalności dywersyjnej przez te pododdziały /zespoły/ spośród miejscowej ludności. Działania w oparciu o grupy pozyskiwane spośród miejscowej ludności mogą być organizowane zwłaszcza przez pododdziały wojsk specjalnych, które są w tym zakresie intensywnie szkolone.

Wojska powietrznodesantowe mogą prowadzić zaplanowane działania dywersyjne, w wypadku gdy wykonują zadania "izolacji obszaru działań bojowych", lub nie zaplanowane - w wypadku wymuszonego przejścia do walki w rozproszeniu. Dywersyjną działalność tych wojsk - ze względu na przygotowywanie ich głównie do wykonywania innych zadań - będzie charakteryzować uciekanie się do rozstrzygnięć wymagających wykorzystywania siły ognia, rzadziej - chytrości i podstęp.

Zbrojne podziemie /siły partyzanckie/ będzie stosowało dywersję jako jedną z form swego działania. Skuteczność prowadzonych przez nie działań będzie tym większa, im większe członkowie tego podziemia /partyzanci/ będą mieli poparcie ludności.

Rozbite pododdziały wojsk regularnych /siły rozbitych desantów, zestrzelonych załóg samolotów itp./ mogą przejść do działań dywersyjnych, zwłaszcza w wypadku braku możliwości przebiccia się do wojsk własnych.

Siły prowadzące działania dywersyjne cechuje duża ruchliwość, umiejętność maskowania się i unikania walki oraz działanie z zaskoczenia^{7/}.

2. Miejsce bojowych działań przeciwdywersyjnych w systemie obrony przeciwdywersyjnej

Przeciwdziałanie dywersji przyjęło się określać jako obronę przeciwdywersyjną. Celem obrony przeciwdywersyjnej jest wzbranianie przeciwnikowi prowadzenia działalności dywersyjnej oraz zwalczanie jego sił dywersyjnych.

Najbardziej skuteczne przeciwdziałanie w prowadzeniu przez przeciwnika dywersji to uniemożliwienie mu przerzutu sił dywersyjnych do wyznaczonych im rejonów działania. W razie dokonania takiego przerzutu głównymi zadaniami wymagającymi realizacji w ramach obrony przeciwdywersyjnej będą:

7/ Bardziej charakterystyczne przykłady działalności dywersyjnej w ostatnich konfliktach zbrojnych podano w załączniku nr 6.

- niedopuszczenie do rozprzestrzeniania się sił dywersyjnych, nawiązywania przez nie kontaktów w terenie i rozwijania działalności organizacyjno - werbunkowej;

- wzbranianie siłom dywersyjnym prowadzenia rozpoznania oraz dokonywania aktów dywersji, a także organizowania działalności sabotażowej;

- zwalczanie wykrytych sił /pododdziałów, grup/ dywersyjnych.

Wykonanie podanych zadań wymaga:

a/ skoordynowania działania różnych sił i środków rozpoznania, wywiadu i kontrwywiadu w celu uzyskania niezbędnych informacji o przygotowaniu i przerzucie sił dywersyjnych, a także o ewentualnym tworzeniu się zbrojnego podziemia wśród miejscowej ludności;

b/ zapewnienia kontroli luk w ugrupowaniu bojowym wojsk i ochrony granic w celu uniemożliwienia przenikania sił dywersyjnych na tyły wojsk lub obszar kraju oraz śledzenia i przechwytywania środków transportu powietrznego i morskogo, które mogą być wykorzystane do przerzutu sił dywersyjnych;

c/ utrzymania porządku na obszarach, które mogą być objęte działaniami dywersyjnymi przez egzekwowanie wykonawstwa zarządzeń /przepisów/ władz cywilnych i wojskowych;

d/ zorganizowania systemu wykrywania obecności przeciwnika w terenie /w tym również wykrywania

i namierzania rozwijanych przez siły dywersyjne stacji nadawczo-odbiorczych/;

e/ zapewnienia ochrony i obrony obiektów, które mogą stać się przedmiotem działalności dywersyjnej przeciwnika;

f/ przestrzegania zasad organizacji zabezpieczenia przeciwdywersyjnego wojsk /w ramach bojowego i operacyjnego zabezpieczenia działań/ we wszystkich sytuacjach, w jakich mogą znaleźć się poszczególne jednostki;

g/ posiadania odpowiednio wyspecjalizowanych sił oraz odwodów przygotowanych do walki z siłami dywersyjnymi^{8/}.

Obrona przeciwdywersyjna zatem obejmuje szereg bardzo różnorodnych przedsięwzięć, przy czym część z nich realizuje się również w okresie pokoju.

Przedsięwzięcia te - ogólnie rzecz biorąc - mają charakter wywiadowczo-kontrwywiadowczy, polityczno-propagandowy, administracyjno-porzadkowy, zapobiegawczo-ochronny i walki zbrojnej z siłami dywersyjnymi określonej jako bojowe działania przeciwdywersyjne /załącznik nr 7./ Dlatego też skuteczność przeciwdziałania dywersji będzie zależna nie tylko od sprawności ochrony narażonych na dywersję obiektów

8/ Por. "Użycie wojsk OTK w obronie przeciwdywersyjnej przegrupowujących się wojsk frontu oraz strefy tyłów operacyjnych rozwijanych na obszarze kraju", Biuletyn Informacyjny nr 1/101, Warszawa 1971, s.77 i Z.Krych: "Działania przeciwdywersyjne jednostek manewrowych MSW w systemie OTK", wyd.MSW, Warszawa 1973.

i walki zbrojnej z siłami dywersyjnymi, ale również od postawy społeczeństwa, wyników stosowanych rygorów administracyjno-karnych, przedsięwzięć ochronnych, sposobów maskowania i mylenia przeciwnika, a przede wszystkim od wyników pracy wywiadowczej i kontrwywiadowczej. Należy przy tym zaznaczyć, że przedsięwzięcia nie wymagające prowadzenia walki zbrojnej będą miały znaczenie nie mniejsze, a często nawet większe, niż działania bojowe.

Obrona przeciwdywersyjna jest organizowana zarówno w ramach obrony terytorium kraju, jak i przez wojska /tak operacyjne, jak i obrony terytorium kraju/. Przeciwdziałanie dywersji prowadzonej na terytorium kraju zapewnia się przez utrzymanie bezpieczeństwa wewnętrznego i porządku publicznego, w wojskach zaś - przez bojowe operacyjne zabezpieczenie działań /załącznik nr 8/.

Na terytorium kraju /jeżeli stanowi ono zaplecze/ główny ciężar odpowiedzialności za przeciwdziałanie dywersyjnej działalności przeciwnika spada na organy i siły resortu spraw wewnętrznych. Siły zbrojne przeciwdziałają dywersji przez zapewnienie ochrony i obrony obiektów wojskowych i obiektów uznanych za ważne z obronnego punktu widzenia; organizację operacyjnego i bojowego zabezpieczenia wojsk w jednostkach przebywających na obszarze kraju, a w razie potrzeby - również poprzez udzielenie /na podstawie porozumienia między MON i MSW/ pomocy siłom resortu spraw wewnętrznych na zasadzie wzmacniania tych sił /a nie ich wyręczania/.

W przypadku gdyby działalność dywersyjna przybrała charakter działań militarnych, przerastających możliwości sił resortu spraw wewnętrznych, zadania związane ze zwalczaniem sił dywersyjnych mogą być powierzone siłom zbrojnym.

Wojska do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych mogą być użyte nie tylko w ramach obrony terytorium kraju, lecz również na froncie zewnętrznym /w strefie działań wojsk operacyjnych/. W obu przypadkach może przy tym zajść konieczność skierowania do tego rodzaju działań różnych jednostek, a więc nie tylko wojsk specjalnie w tym celu przygotowanych.

Z doświadczeń działań przeciwdywersyjnych oraz bardzo do nich podobnych działań przeciwpartyzanckich wynika, że zniszczenie sił przeciwnika w walce może być bardzo trudne. Łatwiejsze jest natomiast zmuszenie sił dywersyjnych do rezygnacji z wykonania postawionych im zadań, co można osiągnąć przez pozbawienie ich oparcia w społeczeństwie, odcięcie od źródeł zaopatrywania oraz uniemożliwienie odpoczynku i "odebranie" czasu na przygotowanie akcji. Zniszczenie grup dywersyjnych jest trudne ponieważ taktyka działania sił dywersyjnych polega na unikaniu otwartej walki. Szczególnie trudna będzie ona zwłaszcza w wypadku zwalczania sił mających poparcie miejscowej ludności.

Pokonywanie wspomnianych trudności wymaga stworzenia warunków, które zapewniłyby:

- ciągły dopływ z terenu informacji o siłach dywersyjnych;

- dużą ruchliwość sił prowadzących bojowe działania przeciwdywersyjne.

Stąd też skuteczność bojowych działań przeciwdywersyjnych w głównej mierze zależy od właściwej organizacji rozpoznania i manewrowości sił, które te działania prowadzą. Rozwiązanie tych problemów zapewnia bowiem maksymalne ograniczenie możliwości manewru sił przeciwnika w przestrzeni, a w konsekwencji - ich umiejscowienie i likwidację.

3. Postawa ludności a bojowe działania przeciwdywersyjne

Postawa ludności, warunkując powodzenie działań prowadzonych przez siły dywersyjne, ma jedno - cześnie decydujący wpływ na wyniki działań przeciwdywersyjnych, a w szczególności przeciwdywersyjnych działań bojowych. Potwierdzają to doświadczenia z okresu minionej wojny światowej oraz walk prowadzonych po jej zakończeniu. Pododdziały dywersyjne, zwłaszcza zaś oddziały partyzanckie popierane przez miejscową ludność nie tylko wykonywały stawiane przed nimi zadania ale również potęgowały opór społeczeństwa.

W wypadku prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych na własnym terenie, zwłaszcza zaś wówczas, gdy są one prowadzone w ramach obrony terytorium kraju, winniśmy się spotkać nie tylko z przychylnym stosunkiem ludności, ale i z jej aktywnym

poparciem. Poparcie to, sprzyjając zapewnieniu stałego dopływu aktualnych informacji o ruchach sił dywersyjnych w terenie będzie miało decydujący wpływ na zwiększenie skuteczności przeciwdziałania dywersyjnej działalności tych sił. W zakresie stosowania niebojowych przedsięwzięć przeciwdywersyjnych będzie ono stwarzało warunki dla osiągnięcia większych efektów tych przedsięwzięć. W zakresie przeciwdywersyjnych działań bojowych będzie umożliwiało zwiększenie manewrowości sił prowadzących te działania.

Na obszarze kraju poparcie społeczeństwa między innymi będzie uwidaczniało się w działalności formacji samoobrony na rzecz sił prowadzących bojowe działania przeciwdywersyjne. Członkowie specjalistycznych oddziałów samoobrony przeznaczonych do ochrony obiektów oraz służb porządkowo-ochronnych, terenowych i zakładowych oddziałów samoobrony będą bowiem brali udział w ochronie i obronie obiektów, które mogą stać się przedmiotem ataku dywersantów, jak też mogą być wykorzystywani w działaniach mających na celu ograniczenie swobody przemieszczania się sił dywersyjnych. Członkowie tych oddziałów i służb nierzadko pierwsi przystąpią również do zwalczania tych sił.

Stosunku miejscowej ludności do działających sił dywersyjnych, a co za tym idzie - i do sił prowadzących bojowe działania przeciwdywersyjne nie należy traktować jako stanu niezmiennego. Może on bowiem ulegać zmianom zarówno w związku ze zmieniają-

cą się sytuacją na froncie, jak i w wyniku stosunku sił dywersyjnych i sił prowadzących bojowe działania przeciwdywersyjne do miejscowej ludności. Zmiany w postawie ludności mogą również zachodzić w wyniku poznawania przez społeczeństwo motywów postępowania walczących stron.]

Na skuteczność bojowych działań przeciwdywersyjnych będzie zatem miało decydujący wpływ nie tylko taktyczne przygotowanie sił prowadzących te działania, ale również postawa miejscowej ludności, jej stosunek do sił zwalczających dywersję.

4. Taktyka bojowych działań przeciwdywersyjnych

Mimo, że taktyka stosowana przez siły dywersyjne ma charakter zaczepny, a zwalczanie tych sił jest jednym z głównych zadań obrony przeciwdywersyjnej, to bojowe działania przeciwdywersyjne wymagają prowadzenia nie tylko działań obronnych. Stawiany przed obroną przeciwdywersyjną cel może bowiem być zrealizowany jedynie wówczas, gdy w walce z siłami dywersyjnymi są stosowane tak działania obronne, jak i zaczepne. Więcej - bez prowadzenia działań zaczepnych nie można tego celu osiągnąć.

W dużym uproszczeniu bojowe działania przeciwdywersyjne polegają na przeciwstawianiu się oraz zapobieganiu dywersyjnym działaniom przeciwnika, a następnie - zniszczeniu jego sił. Przez przeciwstawienie się należy rozumieć ochronę i obronę obiektów, które mogą stać się przedmiotem dywersji, przez zapobieganie zaś - rozpoznanie sił dywersyj -

nych, ograniczanie im swobody manewru oraz odcięcie dróg odwrotu i zaopatrzenia. Jest to więc działanie stwarzające warunki dla zniszczenia sił dywersyjnych. Stąd też bojowe działania przeciwdywersyjne dzieli się na dwa rodzaje:

- d z i a ł a n i a z a c z e p n e /określone również jako m a n e w r o w e /,

- d z i a ł a n i a o c h r o n n o - o b - r o n n e./Rodzaje, formy i sposoby bojowych działań przeciwdywersyjnych przedstawia załącznik nr 9/

4. 1. Działania zaczepne

Działania zaczepne są podstawowym rodzajem bojowych działań przeciwdywersyjnych. Polegają one na stałym, intensywnym przeszukiwaniu zagrożonych obszarów przez silne, lekkie i ruchliwe pododdziały, które po wykryciu sił dywersyjnych - współdziałając z załogami ochraniającymi obiekty i odwodami - przechodzą natychmiast do pościgu, zmuszając przeciwnika do walki oraz niszczą go lub biorą do niewoli^{9/}. Taki sposób działania jest uwarunkowany taktyką działań dywersyjnych, która - ogólnie rzecz biorąc

---

9/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych"/wyd.MON, 1974/ podaje "... polegają /one/ na stosowaniu w czasie i przestrzeni odpowiednich form i sposobów walki zmierzających do wykrycia i nawiązania styczności z siłami dywersyjnymi, ich zniszczenia lub wzięcia do niewoli".

- polega na prowadzeniu działań drobnymi grupami na dużych przestrzeniach terenu oraz unikaniu otwartej walki.

Skuteczność działań zaczepnych wynika stąd, że jedynie ten rodzaj działań:

- stanowi groźbę dla sił dywersyjnych przeciwnika, gdyż zmusza te siły do ciągłej zmiany planów działania i stałego przemieszczania się oraz utrudnia zakładanie i korzystanie z baz, a także utrzymywanie kontaktów z ośrodkami dyspozycyjnymi i zapatrującymi;

- stwarza warunki dla niedopuszczenia do wykonania przez siły dywersyjne zamierzonych przez nie akcji /do przeszkodzenia tym siłom zanim się one rozwiną bądź zanim rozpoczęta akcja przyniesie wyniki/;

- może doprowadzić do tak znacznego fizycznego i moralnego wyczerpania sił dywersyjnych, że nie pozostanie im nic innego, jak tylko przyjąć nierówną walkę lub zrezygnować z działalności dywersyjnej i wycofać się z obszaru objętego bojowymi działaniami przeciwdywersyjnymi.

Z doświadczeń uzyskanych podczas prowadzenia działań przeciwdywersyjnych wynika, że uzyskanie w nich efektu w postaci zniszczenia sił przeciwnika w walce jest bardzo trudne. Szczególnie trudne jest to w walce z siłami prowadzącymi działania dywersyjne, które mają poparcie miejscowej ludności /zwłaszcza na obcym terenie opanowanym przez wojska/.
Stąd też pierwszym, niejako bliższym celem bojowych

działań przeciwdywersyjnych jest wzbronienie przeciwnikowi wykonania zadań dywersyjnych /sparaliżowanie dywersyjnej działalności nieprzyjaciela/ i zapewnienie skutecznej ochrony i obrony zagrożonym siłom bądź obiektom. Natomiast zmuszenie przeciwnika do podjęcia otwartej walki, dającej możliwość zniszczenia lub wzięcia do niewoli jego sił, jest drugim, niejako dalszym celem tych działań.

Trudności towarzyszące zmuszeniu rozproszonych sił dywersyjnych do podjęcia otwartej walki powodują to, że działania przeciwdywersyjne, zwłaszcza skierowane przeciwko siłom popieranym przez miejscową ludność, mają z reguły charakter działań długotrwałych. Mogą one być prowadzone całymi tygodniami, miesiącami, a niekiedy nawet - latami.

W ramach przeciwdywersyjnych działań zaczętych mogą być stosowane następujące formy:

- działania rozpoznawcze;
- działania pościgowe;
- działania blokujące;
- działania likwidacyjne.^{10/}

Wybór odpowiedniej formy działania będzie zależał od rozwoju sytuacji, zagrożenia dywersyjnego, znajomości sił dywersyjnych, warunków terenowych, ilości

---

10/ "Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych", wyd. MON /Inspektorat Obrony Terytorialnej/ Warszawa 1974 r. W opracowaniu "Zasady organizacji i funkcjonowania systemu obrony przeciwdywersyjnej wybrzeża" zamieszczonym w Biuletynie Informacyjnym Sztabu Generalnego nr 1/115 z 1974r wymienia się trzy formy działania - pomija się działania blokujące.

sił zaangażowanych w walce oraz zamiaru dowódcy kierującego działaniami.

Działania rozpoznawcze prowadzi się w celu zdobycia wiadomości o siłach dywersyjnych; ustalenia miejsca ich przebywania. Mogą one ponadto być prowadzone w celach profilaktycznych - w ramach zabezpieczenia szczególnie zagrożonych rejonów, w których np. są rozmieszczone stanowiska kierowania władz państwowych, stanowiska dowodzenia związków operacyjnych, szczególnie chronione urządzenia lub rejony przyległe do dróg przemieszczenia tego rodzaju obiektów, a niekiedy także podejść do dróg przegrupowania wojsk /załączniki nr nr 10, 11, i 12/.

Działania pościgowe prowadzi się po stwierdzeniu śladów pobytu sił dywersyjnych w terenie. Mają one na celu doprowadzenie do uzyskania kontaktu ogniowego z siłami dywersyjnymi i zmuszenie tych sił do związania się walką, która umożliwiłaby ich likwidację /załączniki nr nr 13 i 14/.

Działania blokujące prowadzi się zazwyczaj w powiązaniu z działaniami rozpoznawczymi, pościgowymi lub likwidacyjnymi w celu ograniczenia możliwości manewru sił dywersyjnych bądź też aby na określonym kierunku uniemożliwić tym siłom wyjście z rejonu objętego działaniami bojowymi. W wypadku próby przedarcia się sił dywersyjnych przez blokowaną rubież, działające na tej rubieży pododdziały podejmują walkę mającą na celu zniszczenie lub wzięcie do niewoli tych sił /załączniki nr nr 13 i 14/.

Działania likwidacyjne prowadzi się po stwierdzeniu przebywania sił dywersyjnych w określonym miejscu lub rejonie. Mają one na celu zniszczenie lub wzięcie do niewoli umiejscowionych sił dywersyjnych /załączniki nr nr 15 i 16/^{11/}

Działania rozpoznawcze i pościgowe prowadzi się przede wszystkim w okresie realizacji celu bliższego bojowych działań przeciwdywersyjnych. Natomiast działania likwidacyjne prowadzi się przede wszystkim w okresie, w którym realizuje się cel dalszy. Działania blokujące - jako uzupełniające wymienione uprzednio formy działań - stanowią pomocnicze działania zarówno w pierwszym, jak i w drugim okresie.

Nie oznacza to jednak, że nie będzie takich sytuacji, w których zajdzie potrzeba stosowania wszystkich form przeciwdywersyjnych działań zaczepnych zarówno w pierwszym, jak i w drugim okresie działań. Jest to uwarunkowane tym, że rozwój działań, a zwłaszcza duża ruchliwość sił dywersyjnych - będą wymagały przechodzenia /w toku działań/ od jednej formy do drugiej, przy czym będą one ze sobą powiązane i będą się uzupełniały. To stałe niejako wzajemne "przeplatanie się" różnych form działania, a co za tym idzie i stosowanych w ich ramach różnych sposobów działań /przeszukiwanie, zasadzki, zapory, pościgi, wypadki, okrążenia/ wymaga od sił przeciwdywersyjnych

---

^{11/}Poszczególne formy działania omawia się w dalszej części opracowania, dotyczącej prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych.

dużej ruchliwości. Ruchliwość sił przeciwdywersyjnych gwarantuje skuteczność przeciwdywersyjnych działań zaczepnych /nazywanych nie bez racji rów - nież m a n e w r o w y m i /, bowiem stwarza możliwość "bicia przeciwnika jego własną bronią" - stosując zasady taktyki leżącej u podstaw działań dywersyjnych.

Taktyka stosowana przez siły dywersyjne powoduje, że walka z nimi prowadzona za pomocą metod i sposobów działań typowych dla walki regularnej nie może przynieść pożądaných rezultatów. Nieskuteczność tego rodzaju działań potwierdziły doświadczenia, w tym również uzyskane podczas walk prowadzonych w naszym kraju z bandami UPA. Nie oznacza to jednak, że odrzucając zasady, metody i sposoby walki ogólnowojskowej, które nie znajdują zastosowania w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych /np. przełamanie, natarcie na kierunkach itp./, należy rezygnować ze stosowania tych spośród nich, które w określonej sytuacji mogą zapewnić siłom przeciwdywersyjnym powodzenie.

Do zasad obowiązujących w działaniach ogólnowojskowych, które mają również zastosowanie w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych, należą:

- skupianie wysiłku w celu wykonania określonego zadania;
- działanie z zaskoczenia;
- utrzymanie inicjatywy;
- stałe posiadanie odwodów;
- umacnianie osiągniętego powodzenia.

Należy jednak pamiętać, że sposoby działania za pomocą których te zasady są realizowane, będą w działaniach przeciwdywersyjnych nieraz inne od sposobów stosowanych w działaniach ogólnowojskowych.

Zasada skupiania wysiłku w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych będzie się wyrażała - podobnie jak w działaniach ogólnowojskowych - określeniem rejonu głównego wysiłku bądź też określeniem zadań, na których wykonanie zamierza się ten wysiłek skupiać. Powinno to być zawsze uwarunkowane możliwością uzyskania jak najpełniejszych sukcesów w działaniach.

Rejon głównego wysiłku najczęściej będzie się pokrywał z obszarem, na którym są rozmieszczone ważne obiekty oraz są odpowiednie warunki do bazowania sił dywersyjnych. Często - ze względu na brak danych dotyczących rejonów bazowania sił dywersyjnych i konieczność zapobiegania mnożącym się akcjom dywersyjnym - będzie się musiało ograniczać rejon głównego wysiłku tylko do obszaru, na którym są rozmieszczone obiekty narażone na dywersyjną działalność przeciwnika. W takich jednak wypadkach - w miarę napływu danych o rejonach bazowania sił dywersyjnych w czasie prowadzenia działań - powinno się przenosić główny wysiłek do tych rejonów.

Zadaniami, na których wykonanie skupia się najczęściej główny wysiłek będą zwłaszcza takie, które uniemożliwią rozwinięcie działań przez siły dywersyjne. W wypadku umiejscowienia sił dywersyjnych główny wysiłek należy skupiać na realizacji zadań

których wykonanie zapewni zniszczenie lub wzięcie do niewoli sił przeciwnika.

√ Doświadczeń uzyskanych podczas walk z reakcyjnym podziemiem zbrojnym wynika, że skuteczność przeciwdywersyjnych działań zaczepnych w wielu wypadkach była zależna od stopnia nasycenia terenu siłami przeciwdywersyjnymi oraz od istniejącego stosunku sił. Nasycenie określono przyjmując za podstawę liczbę żołnierzy na 100 km². W tym czasie zakładano, że dla skutecznego prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych powinno ono wynosić 60 - 80 żołnierzy na 100 km², a w rejonach głównego wysiłku powinno być 2-3 razy większe. Jeżeli chodzi o stosunek sił, to przyjmowano i obecnie przyjmuje się, że dla zapewnienia skuteczności działań winien on znacznie przekraczać wymagania stawiane w tym zakresie przed organizatorami działań zaczepnych na zewnętrznym froncie walki. Z doświadczeń wynika, że w przeszłości stosunek sił z reguły kształtował się około 10 : 1 na korzyść sił przeciwdywersyjnych.]

√ Na korektę wskaźników nasycenia i stosunku sił na korzyść sił przeciwdywersyjnych w decydujący sposób może wpływać postawa ludności zamieszkałej w rejonie objętym działaniami. Stąd też jeżeli w działaniach prowadzonych na obszarze własnego kraju można liczyć na powodzenie przy niższych wskaźnikach nasycenia i stosunku sił, natomiast w działaniach prowadzonych na terytorium przeciwnika może okazać się konieczne osiągnięcie wskaźników

zbliżonych do podanych. Nie oznacza to naturalnie, że uzyskanie takiego nasycenia czy też stosunku sił przesądzi o powodzeniu działań przeciwdywersyjnych. Skuteczność walki z siłami dywersyjnymi w dużej mierze będzie zależała od ruchliwości sił przeciwdywersyjnych i elastyczności ich działania, co jest możliwe tylko w wypadku działania z zaskoczenia, stałego utrzymywania inicjatywy i umacniania osiągniętego powodzenia.

Uzyskanie zaskoczenia, stałe utrzymywanie inicjatywy i umacnianie osiągniętego powodzenia wymagają zachowania prymatu przeciwdywersyjnych działań zaczepnych nad działaniami ochronno-obronnymi. Stąd też należy dążyć do tego, aby z sił wydzielonych do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych "wygospodarowywać" jak najwięcej sił do prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych. Do prowadzenia tego rodzaju działań należy wydzielać siły najlepsze i odznaczające się jak największą manewrowością. Gdy działania będą prowadzone w ramach obrony terytorium kraju, takimi siłami będą jednostki manewrowe milicji obywatelskiej, a w pasie granicznym - również jednostki wojsk ochrony pogranicza. W przypadkach szczególnego zagrożenia jako tego rodzaju siły mogą być użyte jednostki wojsk obrony wewnętrznej /zarówno centralnego, jak i okręgowego podporządkowania/ oraz inne jednostki wojskowe pozostające na obszarze kraju. W warunkach, gdy działania będą prowadzone na zajęтым obcym terytorium, takimi siłami będą jednostki WSW

/pułki/ bądź skierowane tam jednostki wojsk obrony wewnętrznej, a z braku sił wyspecjalizowanych -zmechanizowane oddziały lub związki taktyczne.

Podstawową rolę w zwalczaniu działalności dywersyjnej na obszarze kraju spełniać będą organy resortu spraw wewnętrznych: posterunki, komisariaty, komendy miejskie i komendy wojewódzkie milicji obywatelskiej. W razie konieczności podejmowania bojowych działań przeciwdywersyjnych wojewódzkie komendy milicji obywatelskiej wykorzystują do prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych zarówno jednostki stopnia podstawowego, jak i pozostający w ich dyspozycji oddział manewrowy milicji obywatelskiej /w sile batalionu, pułku, a niekiedy nawet brygady/. Na korzyść poszczególnych województw mogą również działać tego typu oddziały podporządkowania centralnego.

Jednostki wojsk obrony wewnętrznej podporządkowania centralnego są przewidywane do działań w rejonach wymagających szczególnego zabezpieczenia przeciwdywersyjnego /np. w rejonach rozmieszczenia obiektów uznanych za szczególnie ważne z obronnego punktu widzenia/. Natomiast jednostki wojsk obrony wewnętrznej pozostające w dyspozycji dowódców okręgów wojskowych mogą być użyte do wzmocnienia sił resortu spraw wewnętrznych lub do prowadzenia samodzielnie działań w rejonach szczególnie zagrożonych /np. w rejonach działania rozproszonych sił desantu, w osłonie przegrupowania wojsk operacyjnych itp./. Jednostki te mogą być również skierowa-

ne do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych na obszarach zajętych przez wojska operacyjne.

Do przeciwdywersyjnych działań zaczepnych na froncie zewnętrznym, prowadzonych na korzyść poszczególnych armii, będą wykorzystywane jednostki /pułki/ WSW.

Uzyskiwanie zaskoczenia i ciągłe utrzymywanie inicjatywy są również uwarunkowane stałym posiadaniem odwodów, które byłyby gotowe do umacniania osiąganego w trakcie działań zaczepnych powodzenia. Posiadanie odwodów zapewnia przy tym także siłom przeciwdywersyjnym większą ruchliwość oraz stwarza im możliwość bardziej elastycznego reagowania na powstające w trakcie działań zaczepnych sytuacje. Jednostki zaangażowane w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych powinny wydzielać odwody już od szczebla plutonu począwszy. Umożliwi to wzmocnienie sił, które wykryją dywersantów, a tym samym stworzenie im warunków do prowadzenia pościgu. Umożliwi też wzmacnianie sił prowadzących działania pościgowe. W wypadku wykrycia koncentracji sił przeciwnika posiadane odwody umożliwią dokonanie szybkiej koncentracji sił przeciwdywersyjnych, a przez to paraliżowanie planów przeciwnika.

Jeśli chodzi o dowodzenie w przeciwdywersyjnych działaniach zaczepnych to w pierwszym okresie tych działań, kiedy realizuje się cel bliższy, w zasadzie będzie ono miało charakter zdecentralizowany. W okresie tym, a zwłaszcza wówczas, gdy dominującą formę przeciwdywersyjnych działań zaczepnych

stanowią działania rozpoznawcze, większość decyzji będzie podejmowanych na najniższych szczeblach dowodzenia. W drugim okresie działań, podczas realizacji dalszego celu przeciwdywersyjnych działań zaczepnych, większość decyzji zapadać będzie raczej na wyższych szczeblach dowodzenia. Wymaga tego konieczność skoncentrowania wysiłku dla skutecznego prowadzenia działań likwidacyjnych.

O skuteczności bojowych działań przeciwdywersyjnych stanowi więc nie "uganianie się" dużych i ciężkich zgrupowań za drobnymi, lekkimi pododdziałami dywersyjnymi przeciwnika, lecz działanie rozproszonych w terenie, lekkich i manewrowych pododdziałów zdolnych do szybkiej koncentracji.

4.2. Działania ochronno-obronne

Działania ochronno-obronne stanowią pomocniczy rodzaj przeciwdywersyjnych działań bojowych. Polegają one na zapewnieniu skutecznej, bezpośredniej ochrony i obrony obiektów, które mogą stanowić przedmiot rozpoznania /naprowadzania lotnictwa/ i ataków sił dywersyjnych nieprzyjaciela.)

Działania ochronno-obronne są uważane za pomocniczy rodzaj bojowych działań przeciwdywersyjnych z tego względu, że nie stwarzają możliwości likwidacji sił dywersyjnych. Więcej - jeżeli działania ochronno-obronne nie będą uzupełniane przeciwdywersyjnymi działaniami zaczepnymi prowadzonymi na przedpolach ochraniających obiektów, to w wielu wypadkach siły ochronne nie będą w stanie uchronić tych obiektów przed dywersją. Trudno bowiem

mówić o skuteczności działań ochronno-obronnych, jeżeli nie przeszkodzi się siłom dywersyjnym w rozpoznaniu systemu ochrony i obrony oraz w penetrowaniu na przedpolach ochraniających obiektów oraz pozostawi się przeciwnikowi możliwość wyboru miejsca, czasu i sposobu wykonania dywersji.

Mimo, że działania ochronno-obronne spełniają jedynie rolę pomocniczą, to bez nich trudno byłoby mówić o skutecznym przeciwdziałaniu dywersyjnej działalności przeciwnika. Ograniczają one możliwości sił dywersyjnych w zakresie rozpoznania obiektu, a następnie wykonania zadań dywersyjnych. Dobrze zorganizowana ochrona obiektu zmusza siły dywersyjne do podejmowania walki zbrojnej, a przez to do ujawnienia się. Walka zbrojna umożliwia też zniszczenie lub wzięcie do niewoli sił dywersyjnych.

Aby jednak działania ochronno-obronne spełniały pokładane w nich nadzieje - uniemożliwiły przeciwnikowi wykonanie zadań dywersyjnych i stworzyły warunki dla zadawania mu strat, a w sprzyjających warunkach umożliwiły przejście częścią sił do działań zaczepnych /pościgowych i likwidacyjnych/ - powinno one zapewnić:

- bezpośrednią ochronę obiektu;
- obronę obiektu;
- prowadzenie rozpoznania lub działań zaczepnych na podejściach do obiektu.

Przez bezpośrednią ochronę obiektu należy rozumieć zespół przedsięwzięć uniemożliwiających

skryte i podstępne przedostanie się na teren obiektu osób niepowołanych. Zapewnia się ją przez wystawienie wart i posterunków ochronnych oraz działanie obserwatorów, podsłuchów, zasadzek, ubezpieczeń, patroli, a także w wyniku realizacji przedsięwzięć zabezpieczenia inżynieryjnego oraz instalowania urządzeń sygnalizacji alarmowej.

W zakres obrony obiektu wchodzi przedsięwzięcia uniemożliwiająca zbrojne opanowanie obiektu lub wyrządzenie na nim istotnych szkód. Zapewnia się ją przez właściwie zorganizowany system ognia i rozbudowę inżynieryjną, a także poprzez skuteczne działanie sił odwodowych.

Ochrona i obrona obiektu powinny być organizowane jako jedno nierozdzielne działanie. Przewaga elementów ochronnych lub obronnych powinna być uwarunkowana rodzajem i charakterem obiektu, jego dyslokacją, stopniem zagrożenia oraz posiadanymi siłami i środkami.

Skuteczność działań ochronno-obronnych w dużej mierze zależy od należytej zorganizowanego i prowadzonego rozpoznania na przedpolach ochraniających obiektów. Informacje można uzyskiwać od miejscowej ludności, a także od wystawianych na przedpolach obiektu punktów obserwacyjnych, podsłuchów, zasadzek itp. Ich zadaniem jest wzbranianie swobodnego podejścia sił przeciwnika do obiektu, powiadamianie sił broniących obiektu o pojawieniu się nieprzyjaciela na jego przedpolu oraz stwarzanie warunków dla ewentualnego podejmowania pościgu za odchodzącymi dywersantami.

Organizację ochrony i obrony obiektu w sposób schematyczny przedstawia załącznik nr 17.

Ochronę i obronę obiektów w strefie działania wojsk operacyjnych zapewnia się angażując do niej pododdziały: wojskowej służby wewnętrznej, ochronne, wartownicze, zabezpieczenia. Jeżeli tego rodzaju strefa lub jej część znajduje się na obszarze kraju, wówczas do ochrony niektórych obiektów mogą być wykorzystywane siły przewidziane do działań w ramach obrony terytorium kraju.

Ochronę obiektów znajdujących się na obszarze kraju z reguły zapewniają /organizują/ te resorty, którym te obiekty podlegają.

Dla ochrony ważniejszych obiektów organizuje się odpowiednie straże ochronne /przemysłowe, kolejowe, bankowe, leśne itp./ a resorty obrony narodowej i spraw wewnętrznych wykorzystują ponadto w tym celu wojskowe i milicyjne załogi ochronne. Straże organizowane we wszystkich resortach /z wyjątkiem straży organizowanych dla potrzeb ochrony obiektów Ministerstwa Obrony Narodowej/ są uzbrajane i nadzorowane przez resort spraw wewnętrznych / w terenie przez odpowiednie ogniwa milicji obywatelskiej/.

Na czas wojny siły ochronne będą wzmocnione przez zwiększenie stanów osobowych straży ochronnych¹² i milicji obywatelskiej oraz przez utworzenie w tym celu pododdziałów wojskowych. W czasie wojny ponadto do ochrony obiektów mogą być wykorzy-

---

12/ Na okres wojny przewiduje się militaryzację straży ochronnych.

stywane służby porządkowo-ochronne terenowych i zakładowych oddziałów samoobrony /lub grup samoobrony/.

Wojskowymi pododdziałami przeznaczonymi do realizacji zadań ochronnych są bataliony, kompanie i plutony ochrony obiektów. Pododdziały te są przewidziane do ochrony i obrony wojskowych obiektów /nie dotyczy to jednak obiektów stale wykorzystywanych przez jednego użytkownika, np. posterunków radiotechnicznych/ oraz obiektów uznanych za ważne z obronnego punktu widzenia.^{13/}

W czasie wojny załogi ochronne milicji obywatelskiej i zmilitaryzowane straże ochronne z reguły będą wykorzystywane do ochrony i obrony obiektów, które są przez nie chronione przed wybuchem wojny /jeżeli nie przydziela się obiektu do ochrony wojsku/. Odnosi się to również do obiektów Ministerstwa Obrony Narodowej chronionych siłami straży ochronnych.

Obiekty przewidziane do ochrony i obrony przez straże ochronne są zaliczane do obiektów ważnych z gospodarczego punktu widzenia^{14/}.

Ogniwa milicji obywatelskiej znajdujące się w miejscu rozmieszczenia obiektu mogą być wykorzystywane do prowadzenia rozpoznania na jego przedpolach

Służby porządkowo-ochronne terenowych i zakładowych oddziałów samoobrony /lub grup samoobrony/mogą być wykorzystywane do ochrony obiektów nie zaliczo-

13/Obiekty uznane za ważne z obronnego punktu widzenia traktuje się jako obiekty kategorii I.

14/Obiekty uznane za ważne z gospodarczego punktu widzenia traktuje się jako obiekty kategorii II.

nych do ważnych z obronnego lub gospodarczego punktu widzenia, a wymagających ochrony.^{15/} Mogą one być wykorzystywane do doraźnie organizowanej ochrony obiektów nie ochraniających lub do doraźnego wzmacniania sił ochronnych oraz prowadzenia rozpoznania na przedpolach chronionych obiektów.

Ochronę i obronę obiektów na obszarze kraju organizuje się w ramach przedsięwzięć realizowanych w celu utrzymania porządku i bezpieczeństwa publicznego - głównie dla przeciwdziałania dywersji prowadzonej przez przeciwnika. Stąd też ochrona zdecydowanej większości obiektów będzie nadzorowana przez resort spraw wewnętrznych.

Zapewnienie ochrony i obrony wszystkim obiektom narażonym na dywersyjne oddziaływanie przeciwnika, w której uwzględniano by ochronę bezpośrednią, obronę i prowadzenie rozpoznania lub przeciwdywersyjnych działań zaczepnych na przedpolu obiektu nie jest możliwe. Stąd ochrona i obrona mniej ważnych obiektów będzie ograniczona do stosowania tylko części tych przedsięwzięć. Mogą to być przedsięwzięcia tylko ochronne lub obronne połączone z prowadzeniem rozpoznania na bezpośrednich podejściach do obiektu itp. Takim właśnie kombinowanym sposobem organizuje się ochronę, i obronę obiektów linearnych: systemu komunikacji, systemu łączności oraz systemu energetycznego. Ze względu na niemożliwość ochrony tras bądź linii, wchodzących w skład systemu na całej ich długości, wydziela

15/Obiekty gospodarki narodowej nie zaliczone do kategorii I lub II a wymagające ochrony w okresie wojny traktuje jako obiekty kategorii III.

się do ochrony i obrony tylko te ich obiekty, których zniszczenie wpłynie na funkcjonowanie danego systemu. Odcinki tras bądź linie leżące między obiektami ochranianymi /węzłami komunikacyjnymi, mostami itp./ zabezpiecza się /w całości lub częściowo/ przez prowadzenie na bezpośrednich podajściach do nich działań rozpoznawczych /załącznik nr 18/.

Warunkiem skuteczności działań ochronno-obronnych jest osiągnięcie pełnej gotowości przez siły przeznaczone do przeciwdywersyjnego zabezpieczenia obiektów, zanim przeciwnik rozpocznie swoją działalność dywersyjną. Niedopuszczalne jest zatem wy-czekiwanie na atak sił dywersyjnych, gdyż w zasa-dzie z góry przesądzałoby to o niepowodzeniu dzia-łań ochronno-obronnych. Uprzedzeniu przeciwnika sprzyjać będzie nie tylko rozwinięcie sił ochron-nych, ale i realizowanie przez nie przedsięwzięć obejmujących:

a/ poznanie terenu obiektu i przyległego do niego obszaru;

b/ poznawanie nastrojów i stosunku ludności do sił przeciwdywersyjnych oraz prowadzenie pracy w celu pozyskiwania jej poparcia i pomocy, a przede wszystkim zapewnienia możliwości szybkiego uzy-skiwania informacji o pojawieniu się sił dywersyj-nych;

c/ kontrolowanie osób, które podejrzewa się o współdziałanie z siłami dywersyjnymi;

d/ utrzymywanie ścisłej współpracy z organami kontrwywiadu działającymi na terenie, na którym znajduje się ochraniający obiekt, a także z organami porządkowymi, administracyjnymi itp. /na terenie własnym będą to ogniwa służby bazepięczeństwa, milicji obywatelskiej i innych władz terytorialnych, na terenie zajętych przez wojska w kraju przeciwnika - władze administracji wojskowej w postaci komend wojskowych/;

e/ współdziałanie z siłami prowadzącymi w pobliżu przeciwdywersyjne działania zaczepne;

f/ natychmiastowe reagowanie /siłami własnej załogi/ w przypadku wykrycia sił przeciwnika na przedpolu ochraniającego obiektu lub stwierdzenia śladów jego pobytu.

5. Niektóre problemy organizacji bojowych działań przeciwdywersyjnych

Metodologia pracy dowódcy i sztabu jednostki przeznaczonej do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych nie różni się w sposób zasadniczy od stosowanej podczas organizowania każdego z działań bojowych. W trakcie wypracowywania decyzji jednak musi się uwzględniać dodatkowo takie elementy, jak stosunek miejscowej ludności do sił dywersyjnych oraz właściwości taktyki stosowanej w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych. Problemy te zostały szeroko omówione w dwóch poprzednich rozdziałach

Decyzja dotycząca bojowych działań przeciwdywersyjnych - podobnie jak w działaniach ogólnowojskowych - powinna obejmować:

- ocenę możliwości sił dywersyjnych /jeżeli jest to w ogóle możliwe/;
- zamiar dowódcy organizującego działania;
- zadania poszczególnych oddziałów /pododdziałów/;
- zadania pododdziałów wydzielonych do działań ochronno-obronnych;
- sposób zaopatrywania i medycznego zabezpieczenia;
- organizację dowodzenia;
- czas gotowości do działań.

W ocenie nieprzyjaciela będzie zazwyczaj bardzo trudno sprecyzować, z jakimi siłami mogą mieć do czynienia poszczególne oddziały czy też pododdziały. Z reguły stan zagrożenia będzie znany ogólnie, natomiast mało będą znane siły, które stan ten powodują. Duża ruchliwość sił dywersyjnych będzie ponadto przyczyną dezaktualizowania się nawet względnie dokładnych danych. Stąd też w trakcie organizowania bojowych działań przeciwdywersyjnych ocena nieprzyjaciela najczęściej będzie niepełna, fragmentaryczna, co będzie powodowało, że w czasie precyzowania decyzji i przekazywania zadań bojowych będzie podawana raczej synteza oceny możliwości sił dywersyjnych.

W zamiarze do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych określa się: siły przeznaczone do prowadzenia działań zaczepnych i ochronno-obronnych, główny wysiłek i sposób prowadzenia działań zaczepnych oraz sposób współdziałania, ze szczegól-

nym uwzględnieniem współdziałania z ogniwami zabezpieczającymi realizację niebojowych przedsięwzięć przeciwdywersyjnych.

Do działań zaczepnych wykorzystuje się co najmniej $2/3$ sił przeznaczonych do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych. Angażowanie jak największej ilości sił do prowadzenia działań zaczepnych jest uwarunkowane tym, że o powodzeniu w walce z siłami dywersyjnymi rozstrzygają działania zaczepne.

Do działań ochronno-obronnych wykorzystuje się przede wszystkim istniejące w rejonie działań załogi ochronne. Takie rozwiązanie stwarza możliwość zaangażowania jak największej ilości sił do działań zaczepnych, ale równocześnie będzie wymagało wzmocnienia ochrony obiektów narażonych na oddziaływanie sił dywersyjnych. Może to być realizowane przez:

- powierzenie ochrony i obrony obiektu lub grupy obiektów pododdziałowi z jednostki organizującej działania;

- uzupełnienie istniejącej załogi lub kilku załóg pododdziałów z jednostki organizującej działania/najczęściej w charakterze sił odwodowych/;

- szczególnie aktywne prowadzenie przeciwdywersyjnych działań zaczepnych na przedpolach obiektu lub określonej grupy obiektów.

Główny wysiłek w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych może być skupiony w określonych rejonach działań bądź też dla wykonania określonych

zadań/problemowi temu poświęcono więcej uwagi przy omawianiu zasad prowadzenia przeciwdywersyjnych działań zaczepnych/

Sposób prowadzenia działań będzie każdorazowo uzależniony od posiadanych danych o siłach dywersyjnych. Z braku informacji podstawowym sposobem działania będzie przeszukiwanie terenu. Po natrafieniu na ślady dywersantów dominującym sposobem działania staje się pościg, w czasie którego organizuje się zasadki i zapory /w ramach działań blokujących/. Umiejscowione siły przeciwnika mogą być likwidowane po uprzednim ich okrążeniu lub wykonaniu na nie ataku w ramach wypadu. Wypadki stosuje się zazwyczaj dla likwidacji niedużych grup dywersantów i pojedynczych dywersantów przebywających w kryjówkach i bazach /z braku sił dla zorganizowania pierścienia okrążenia/.

W bojowych działaniach przeciwdywersyjnych bardzo istotną rolę odgrywa współdziałanie ze sobą zaangażowanych w nich sił oraz współdziałanie tych sił z ogniwami zabezpieczającymi realizację niebojowych przedsięwzięć przeciwdywersyjnych.

Szczególnie dokładnych ustaleń wymaga współdziałanie oddziałów i pododdziałów wyznaczonych do prowadzenia działań zaczepnych z siłami, które w rejonie działania tych oddziałów i pododdziałów wykonują zadania ochronno-obronne. Jest ono konieczne zwłaszcza ze względu na potrzebę zapewnienia kontynuowania pościgów za siłami dywersyjnymi w wypadku wykrycia ich przez załogi ochraniające

obiekty oraz ze względu na potrzebę ukierunkowywania działań załóg ochronnych w przypadku stwierdzenia obecności dywersantów na terenach przylagłych do ochraniających obiektów.

W ramach współdziałania sił prowadzących bojowe działania przeciwdywersyjne z ogniwami zabezpieczającymi realizację niektórych przedsięwzięć przeciwdywersyjnych należy ustalić kto i w jaki sposób będzie zapewniał:

- dopływ do sił prowadzących bojowe działania przeciwdywersyjne zdobywanych od ludności informacji o siłach dywersyjnych;

- polityczno-propagandowe oddziaływanie na postawę ludności w stosunku do sił dywersyjnych i jednostek zwalczających te siły;

- przestrzeganie ograniczeń porządkowo-administracyjnych wprowadzonych na obszarze objętym bojowymi działaniami przeciwdywersyjnymi.

Zapewnienie realizacji zamiaru walki wymagać będzie przyjęcia odpowiedniego ugrupowania do działań. Ugrupowanie to powinno odpowiadać myśli przewodniej walki i stwarzać warunki dla elastycznego przejścia do innego sposobu działania, stosownie do zmieniającej się sytuacji. Ugrupowanie powinno stwarzać jak najdogodniejsze warunki dla zapewnienia dopływu informacji z terenu oraz maksymalnej ruchliwości sił przeciwdywersyjnych i elastyczności ich działania. Powinno ono zatem przede wszystkim zapewniać:

- bezpośredni kontakt i jak najdogodniejsze

warunki współdziałania na wszystkich szczeblach dowodzenia z ogniwami władz terytorialnych, szczególnie zaś z ogniwami milicji obywatelskiej kierującymi działalnością rozpoznawczą /na terenach przeciwnika zajętych przez wojska - z wojskowymi komendami i wszystkimi jednostkami rozmieszczonymi w rejonie działań/;

- odpowiednie nasycenie sił, stosownie do stopnia zagrożenia dywersyjnego poszczególnych rejonów;

- możliwość zwalczania sił dywersyjnych na podejściach do ochraniających tras i obiektów oraz do - godne warunki współdziałania między siłami prowadzącymi działania zaczepne i ochronno-obronne;

- sprawnie działający system dowodzenia i wysoki poziom dyscypliny działań.

W skład ugrupowania bojowego w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych mogą wchodzić:

⊖ siły przeznaczone do ochrony i obrony obiektów;

⊕ siły przeznaczone do prowadzenia działań zaczepnych;

⊖ odwód ogólnowojskowy /odwody ogólnowojskowe/ i niekiedy - w zależności od potrzeb i możliwości - odwody specjalne.

Pododdziałom kierowanym do wzmocnienia kilku załóg ochronnych lub do organizowania ochrony i obrony grupy obiektów wyznacza się rejon ochrony, w których znajdują się obiekty pozostające w zasięgu działania pododdziału oraz teren przyległy do tych obiektów. Wyznaczony rejon powinien stwarzać warun-

ki do prowadzenia działań na przedpolach ochraniających obiektów. Rejony ochrony mogą być wyznaczone również pododdziałom organizującym ochronę i obronę pojedynczych obiektów bądź też wzmacniającym załogę ochraniającą pojedynczy obiekt. Ze względu na konieczność utrzymania dyscypliny działań granice rejonu ochrony należy wyznaczać wzdłuż rzek, kanałów, dróg i innych widocznych linii terenowych. Określa się je w trakcie przekazywania zadań.

Oddziałom kierowanym do prowadzenia działań zaczepnych najczęściej wyznacza się rejony działania, niekiedy - pasy działania. Jest to związane z prowadzeniem przez nie działań na stosunkowo dużych przestrzeniach, a zatem z koniecznością rozproszenia sił w terenie, które zmusza poszczególne pododdziały do stosowania różnych sposobów działania.

Pododdziały mogą prowadzić działania w rejonach działania lub na wyznaczonych im kierunkach bądź rubieżach. Kierunki działania wyznacza się zwłaszcza w czasie organizowania pościgu, natomiast rubieże działania - w wypadku wyznaczania pododdziału do zorganizowania zapory lub do wzięcia udziału w okrążeniu zlokalizowanych sił dywersyjnych.

Przy wyznaczaniu poszczególnym oddziałom i pododdziałom rejonów działania należy uwzględniać istniejący podział administracyjny. Przystosowanie bowiem rejonów do podziału administracyjnego tworzy bardziej dogodne warunki do bezpośredniego kontaktu, a co za tym idzie - i współdziałania z ogniwami

władz terytorialnych w zakresie zabezpieczenia realizacji niebojowych przedsięwzięć przeciwdywersyjnych oraz dla wykorzystania będących w ich dyspozycji sił bojowych. W warunkach prowadzenia działań na zajęтым terytorium przeciwnika - w braku poparcia sił przeciwdywersyjnych ze strony miejscowej ludności - będzie to miało szczególnie duże znaczenie w zakresie wykorzystywania danych wywiadowczo-kontrwywiadowczych. W warunkach prowadzenia działań w ramach obrony terytorium kraju - przy sprzyjającej siłom przeciwdywersyjnym postawie społeczeństwa - będzie to upraszczać zdobywanie informacji o siłach dywersyjnych i wykorzystanie bojowych możliwości oddziałów samoobrony. Będzie również sprzyjać podobnie jak w pierwszym przypadku - możliwości lepszego wykorzystywania danych wywiadowczo-kontrwywiadowczych.

W miarę uzyskiwania powodzenia i narastania warunków umożliwiających przejście do działań likwidacyjnych może zajść konieczność zrezygnowania z przyjętego w czasie organizacji działań podziału na rejony. Okazać się wówczas może konieczne wyznaczenie rubieży i kierunków działania.

Odwód ogólnowojskowy jest używany głównie do zwiększenia intensywności działań, zwłaszcza w rejonie głównego wysiłku lub w rejonach, w których wykryto większe grupy dywersyjne oraz do wzmocnienia obrony ważniejszych obiektów lub spotęgowania uderzenia w decydujących momentach walki. Odwód

rozmieszcza się w jednym lub kilku miejscach, z reguły w rejonie głównego wysiłku.

Odwody specjalne tworzy się wówczas, gdy zachodzi konieczność wykonywania zadań specjalistycznych na korzyść oddziałów lub pododdziałów przeznaczonych zarówno do prowadzenia działań zaczepnych, jak i ochronno-obronnych. W bojowych działaniach przeciwdywersyjnych może zaistnieć potrzeba utworzenia odwodu inżynieryjnego, chemicznego i artyleryjskiego^{16/}.

Odwód inżynieryjny może być przeznaczony do minowania rubieży na kierunkach możliwego wycofywania się sił dywersyjnych, rozminowywania podejść do baz i kryjówek dywersantów, usuwania min-pułapek i do wykonywania innych zadań związanych z potrzebą użycia pododdziałów inżynieryjnych.

Odwód chemiczny będzie tworzony zwłaszcza w warunkach prowadzenia wojny przy użyciu broni jądrowej. Może on być przeznaczony do prowadzenia rozpoznania skażeń, wykonywania zabiegów sanitarnych i specjalnych, zasłon dymnych oraz do kontrolowania stopnia napromieniowania pododdziałów biorących udział w działaniach.

Odwód artyleryjski może być tworzony w wypadku zwalczania dużych zgrupowań sił dywersyjnych /rozproszonych wojsk powietrznodesantowych, rozproszonych sił desantu morskiego, większych liczebnie

---

16/ "Problemy obrony przeciwdywersyjnej wojsk w systemie obrony terytorium kraju", Wyd.ASG, Warszawa 1971, s.56.

oddziałów zbrojnego podziemia/. Wykorzystuje się go wówczas zwłaszcza w toku działań likwidacyjnych.

Niezmiernie ważne w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych jest dowodzenie biorącymi w nich udział siłami. Skuteczność zwalczania sił dywersyjnych jest bowiem zależna od szybkiego reagowania na każdy przejaw ich działania, a to będzie możliwe tylko w warunkach daleko posuniętej decentralizacji dowodzenia oraz wówczas, gdy poszczególne pododdziały będą współdziałać z miejscowymi władzami i z ludnością. W warunkach prowadzenia działań na obszarze kraju współdziałanie to powinno być zabezpieczane przez włączenie do sztabu przedstawicieli terenowych ogniw milicji obywatelskiej, służby bezpieczeństwa, władz politycznych i administracyjnych. Stanowiska dowodzenia w bojowych działaniach przeciwdywersyjnych powinno się rozmieszczać w pobliżu miejscowości, w których znajdują się siedziby władz terytorialnych.

Decyzję dowódcy dotyczącą bojowych działań przeciwdywersyjnych sztab opracowuje zazwyczaj w formie rozkazu bojowego. Stanowi on wraz z wytycznymi dowódcy /dotyczącymi współdziałania i zabezpieczenia działań/ podstawę do opracowania planu działań przeciwdywersyjnych operacji przeciwdywersyjnej.

Rozkaz do bojowych działań przeciwdywersyjnych - podobnie jak rozkaz do działań bojowych w ogóle - powinien zawierać:

- wiadomości o nplu w tym przewidywany charakter jego działań;
- zadania jednostki;
- zadania sąsiadów, ich rejony /kierunki/ działania /linie rozgraniczenia z nimi - jeżeli działania są prowadzone na kierunkach /oraz miejsce rozmieszczenia ich stanowisk dowodzenia;
- zadania oddziałów /pododdziałów/;
- zadania realizowane w rejonie działania jednostki przez załogi ochrony obiektów podporządkowane jej na czas działań;
- zadania odwodu/ów/;
- czas gotowości do działań;
- miejsce rozmieszczenia stanowiska dowodzenia.

Charakterystyczną cechą bojowych działań przeciwdywersyjnych jest ich długotrwałość. Stąd też w tych działaniach już na niższych szczeblach dowodzenia niż w walce ogólnowojskowej zachodzi potrzeba opracowywania planu działań. Plan ten stanowi rozwiniętą decyzję dotyczącą bojowych działań przeciwdywersyjnych, uzupełnioną elementami współdziałania i zabezpieczenia działań. Uwzględnia się w nim także możliwe warianty działania według przewidywanych etapów rozwoju sytuacji.

Plan bojowych działań przeciwdywersyjnych opracowuje się w formie graficznej na mapie; w legendzie podaje się cel działań, zamiar dowódcy, podział sił i środków zadania poszczególnych pod-

oddziałów specjalnych, system dowodzenia /nie dający się przedstawić graficznie/ i gotowość do działań.

Planując użycie pododdziałów zazwyczaj zakłada się zdecentralizowane wykorzystywanie pododdziałów artyleryjskich wyposażonych w moździerze oraz pododdziałów inżynieryjnych. Użycia broni ciężkiej w zasadzie nie przewiduje się, ponieważ jest ona mało skuteczna w walce z drobnymi grupami przeciwnika działającymi w rozproszeniu.

6. Prowadzenie bojowych działań przeciwdywersyjnych

Po osiągnięciu nakazanych rejonów działań dowódcy poszczególnych oddziałów i pododdziałów ustalają miejsce rozmieszczenia pozostających w ich dyspozycji sił, wydzielają odwody i siłami głównymi przechodzą do działań rozpoznawczych. W pierwszej kolejności prowadzi się rozpoznanie rejonów:

- w których możliwe jest prowadzenie przez dywersantów rozpoznania ochraniających obiektów /tras komunikacyjnych, energetycznych linii przesyłowych itp./;

- stwarzających siłom dywersyjnym dogodne warunki podejścia do ochraniających obiektów /tras komunikacyjnych, energetycznych linii przesyłowych itp./;

- umożliwiających siłom dywersyjnym rozmieszczenie ich baz.

Z siłami dywersyjnymi można skutecznie walczyć tylko stosując ich własne metody walki, zgodnie z którymi działania musi cechować zaskoczenie, skrytość, podstęp, a nierzadko i brawura, połączona z infiltracją do rejonów, w których siły dywersyjne czują się bezpiecznie. Powinno to być połączone z przeszukiwaniem terenu, prowadzeniem podsłuchu, patrolowaniem, obserwacją, organizowaniem zasadzek itp.)

W wypadku zetknięcia się z siłami dywersyjnymi pododdziały prowadzące działania rozpoznawcze powinny być przygotowane do natychmiastowego wszczęcia pościgu i likwidacji. W tym czasie powinny być przygotowane do wejścia do działań pododdziały odwodowe "rozsiane" na terenie całego rejonu działań /niejako w postaci "garnizonów"/. W wypadku zlokalizowania większych sił przeciwnika do działań wchodzi również odwody pozostające w dyspozycji dowódców wyższych szczebli dowodzenia, w tym również odwody dowódcy kierującego całością sił przeznaczonych do prowadzenia bojowych działań przeciwdywersyjnych. Konieczna na tym etapie działań decentralizacja dowodzenia wymaga bardzo sprawnie funkcjonującej łączności, właściwie zorganizowanego współdziałania oraz dużej dyscypliny a w niej dyscypliny prowadzenia ognia.

W razie dużego prawdopodobieństwa zetknięcia się ze znacznymi, ale nie zorganizowanymi jeszcze odpowiednio siłami dywersyjnymi działania rozpoznawcze mogą być prowadzone w wyznaczonych oddziałom i

pododdziałom pasach na określonych kierunkach. Oddziały i pododdziały mogą prowadzić tego rodzaju działania na kierunkach równoległych /zamykanych zaporami, na które składać się będą zasadzki, rubieże stanowisk ogniowych, patrole/ lub na kierunkach zbieżnych. W tym ostatnim przypadku siły prowadzące działania będą zacieśniały pierścień okrążenia, do środka którego wydziela się specjalny pododdział dla przeszukania rejonu okrążonego. Jeżeli tak prowadzone "przezesywanie" terenu nie da rezultatów, to stanie się konieczne przejście do prowadzenia działań w wyznaczonych rejonach.

Po przejściu poszczególnych pododdziałów do działań pościgowych dowódcy i sztab wyższych szczebli /w razie potrzeby/ powinni zapewnić udział w działaniach pościgowych pododdziałów działających w sąsiedztwie, a ponadto zapewnić wsparcie sił odwodowych. Szczególnie poważną rolę mogą odegrać wówczas śmigłowce. Pościg za wykrytymi siłami dywersyjnymi należy tak prowadzić, ażeby uniemożliwić przeciwnikowi oderwanie się od ścigających go sił, stwarzał warunki zapewniające okrążenie ściganych sił dywersyjnych i zmuszał je do podjęcia walki ogniowej.

Do pościgu czołowego za wykrytą grupą dywersyjną wykorzystuje się w zasadzie tylko ten patrol rozpoznawczy, który wykrył siły dywersyjne lub natrafił na ich ślady. Pozostałe siły wykorzystuje się do działań blokujących na możliwych kierunkach wycofywania się dywersantów. W ramach tych działań

organizuje się zasadzki na drogach odejścia sił dywersyjnych, rubleże stanowisk ogniowych i patrolowanie między poszczególnymi zasadzkami i stanowiskami ogniowymi. Wymagać to będzie użycia znacznych ilości sił, które będą musiały być przerzucone transportem samochodowym lub też śmigłowcami na kierunki odchodzenia sił dywersyjnych. Działania pościgowe prowadzi się raczej pieszo ze względu na konieczność przeszukiwania terenu, a często również znajdujących się na nim obiektów, skrytego organizowania zasadzek i zajmowania stanowisk ogniowych.

Kierowanie działaniami pościgowymi i związanymi z nimi działaniami blokującymi jest nadzwyczaj trudne. Wymaga ono od dowódcy dużych zdolności organizatorskich, zdecydowania i refleksu, a od wykonawców - dobrego przygotowania taktycznego, uporczywości fizycznej i psychicznej. Bardzo często może bowiem dochodzić do wymiany ognia między siłami współdziałającymi ze sobą, co może spowodować nie tylko niepotrzebne straty, lecz również zdemaszkować cały system działania. W związku z tym konieczne jest przestrzeganie linii rozgraniczenia, orientowanie się w terenie, ustalenie i przestrzeganie sygnałów umożliwiających wzajemne rozpoznawanie się i prowadzenie skrupulatnej obserwacji terenu, sił własnych i przeciwnika.

Najlepsze warunki do likwidacji sił dywersyjnych przeciwnika stwarza okrążenie. Zmusza ono te siły do przyjęcia otwartej walki, w czasie której mogą zostać zniszczone lub wzięte do niewoli. Okrą-

zenie, które uniemożliwi siłom dywersyjnym wydostanie się z okrażonego rejonu wymaga stosunkowo dużej ilości sił. Po zamknięciu pierścienia okrażenia działające oddziały /pododdziały/ powinny zachować stałą gotowość do odparcia ataków podejmowanych przez okrażone siły w celu wyjścia z okrażenia. Szczególną uwagę należy zwracać na zabezpieczenie wąwozów, bagien, strumieni, rzek, ścieżek itp. W głębi okrażonego rejonu oraz na tyłach sił zamykających pierścień okrażenia musi być stale prowadzone rozpoznanie.

Okrażone siły dywersyjne można likwidować w różny sposób: przez zacieśnianie pierścienia okrażenia, utrzymanie pierścienia okrażenia z jednoczesnym prowadzeniem działań wewnątrz pierścienia przez wydzielone do tego siły lub utrzymanie części pierścienia okrażenia z równoczesnym prowadzeniem działań zaczepnych na jednym kierunku pozostawiającą częścią sił.

W wypadku gdy części okrażonych sił uda się przerwać pierścień okrażenia, siły okrażające powinny natychmiast zamknąć powstały wyłom. Do pościgu zaś powinny być wykorzystywane odwody.

Gdy ze względu na brak sił lub czasu niemożliwe jest okrażenie wykrytych sił dywersyjnych, najlepiej jest zmusić je do przyjęcia walki poprzez zorganizowanie wypadu. Polega on na zaskakującym zaatakowaniu przeciwnika umożliwiającym zadanie mu jak największych strat. Za siłami dywersyjnymi, które w czasie wypadu nie zostały zniszczone lub wzięte do niewoli, należy prowadzić pościg.

Działania likwidacyjne - w odróżnieniu od działań rozpoznawczych - wymagać będą zazwyczaj scentralizowanego dowodzenia. W czasie ich prowa- dzenia istnieją najdogodniejsze warunki dla użycia moździerzy i lotnictwa, a niekiedy również czołgów.

ZAKOŃCZENIE

Działania mające na celu zwalczanie sił dywersyjnych są bardzo skomplikowane. Jednym z głównych tego powodów jest stosowana przez siły dywersyjne taktyka walki.

Skuteczność bojowych działań przeciwdywersyjnych w dużej mierze będzie zależała od szeregu przedsięwzięć niebojowych, przede wszystkim od podstaw miejscowej ludności.

W trakcie prowadzenia przeciwdywersyjnych działań bojowych w żadnym wypadku nie może być mowy o uciekaniu się do rozwiązań stosowanych w walce ogólnowojskowej. Taktyka bojowych działań przeciwdywersyjnych musi uwzględniać charakter działalności przeciwnika. Stąd też w tego rodzaju działaniach bardzo istotną rolę będzie odgrywało rozpoznanie i zapewnienie siłom przeciwdywersyjnym dużej manewrowości działania.

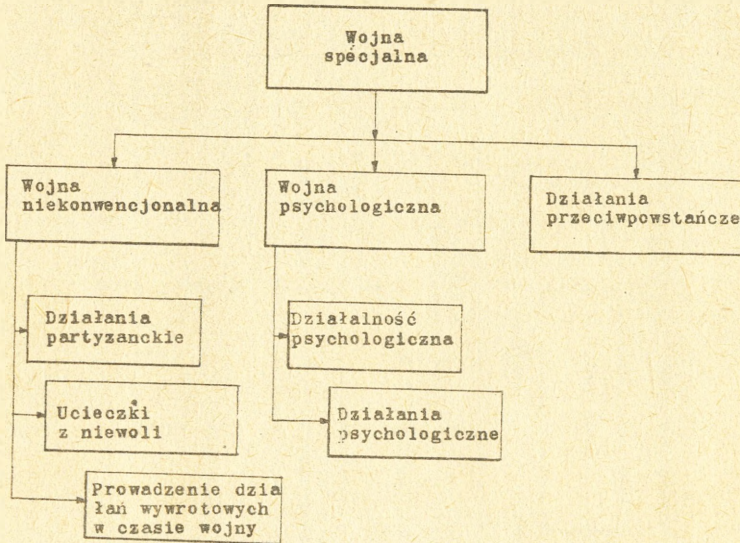
Wykonano w 200 egz.
Egz.Nr 1-200 Bibl.Gł.
Oddz.Zb.Spec.
Wyk.płk Kubajewski
Druk A.W.
Nr pf 908/pf 2914/WW
Kor.J.Buczowska

B i b l i o g r a f i a

1. J.Galicki: "Organizacja i prowadzenie przez BM
WOW działań przeciwdywersyjnych /przeciwpartyza-
nckich/ na obszarach opanowanych przez wojska
operacyjne", wyd.ASG, Warszawa 1973.
2. "Instrukcja o zasadach prowadzenia bojowych
działań przeciwdywersyjnych", wyd.MON /Inspek-
torat Obrony Terytorialnej/, Warszawa 1974.
3. "Ogólne zasady prowadzenia działań specjalnych",
Biuletyn Informacyjny nr 1/91, wyd.MON /Sztab
Generalny/, Warszawa 1969, s.73.
4. "Organizacja i prowadzenie działań przeciwdywer-
syjnych i przeciwdesantowych w systemie obrony
terytorium kraju", Biuletyn Informacyjny nr 5/79,
wyd. MON /Sztab Generalny/, Warszawa 1966, s.29.
5. "Podstawowe problemy organizacji obrony obszaru
okręgu wojskowego, Biuletyn Informacyjny nr 4/94,
wyd. MON. /Sztab Generalny/, Warszawa 1969,s.45.
6. "Problemy obrony przeciwdywersyjnej wojsk w sys-
temie obrony terytorium kraju", wyd.ASG, Warsza-
wa 1971.
7. "Użycie wojsk OTK w obronie przeciwdywersyjnej
przegrupowujących się wojsk frontu oraz strefy
tyłów operacyjnych rozwijanych na obszarze kra-
ju", Biuletyn Informacyjny nr 1/101, wyd. MON
/Sztab Generalny/, Warszawa 1971, s.77.
8. "Właściwości organizacji i prowadzenia działań
przeciwdywersyjnych" wyd.ASG, Warszawa 1971.

9. "Wojna partyzancka i działania wojsk specjalnego przeznaczenia", Regulamin Polowy Sił Zbrojnych Stanów Zjednoczonych FM - 31 - 21, wyd.MON /Sztab Generalny - Zarząd II/, Warszawa 1969.
10. "Wojska specjalnego przeznaczenia Stanów Zjednoczonych", wyd.Sztab KBW, Warszawa 1963.
11. "Zabezpieczenie przeciwdywersyjne sieci komunikacyjnej w systemie obrony terytorium kraju", Biuletyn Informacyjny nr 2/76, wyd.MON /Sztab Generalny/, Warszawa 1966, s.143.

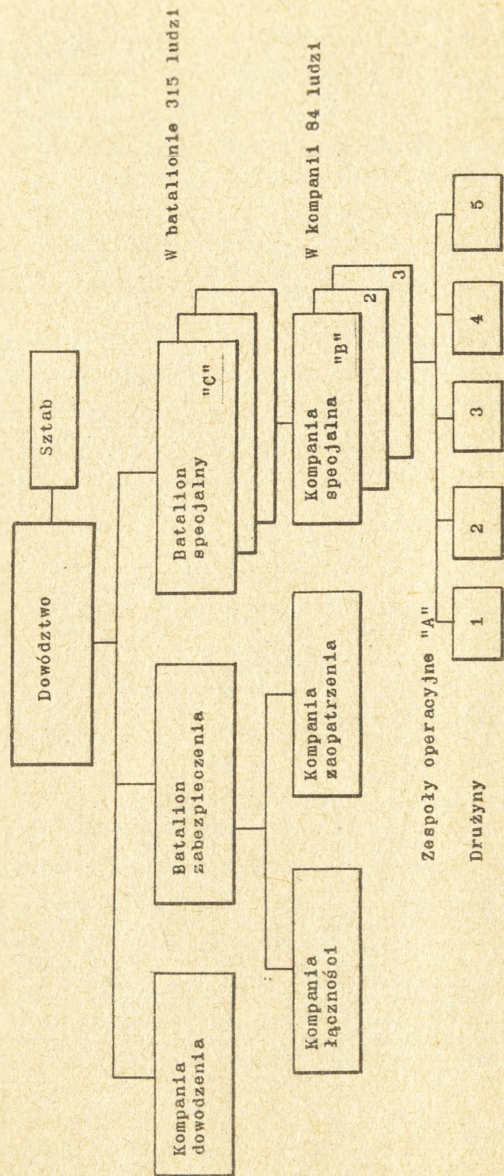
MIEJSCE DZIAŁAŃ DYWERSYJNYCH W SYSTEMIE POJĘCIOWYM WOJNY
SPECJALNEJ WEDŁUG POGLĄDÓW ZACHODNICZ

Regulaminowe znaczenie poszczególnych pojęć

1. Wojna niekonwencjonalna - działania prowadzone na terytorium npla lub na terenie przez niego kontrolowanym siłami głównie ludności miejscowej, zazwyczaj wspieranymi i kontrolowanymi przez ośrodki zagraniczne.
2. Wojna psychologiczna - polega na planowaniu i prowadzeniu akcji politycznych, militarnych, ekonomicznych oraz ideologicznych w celu wywołania wśród nieprzyjacielskich, wrogich, neutralnych lub zaprzyjanych grup za granicą takich uczuć, postaw, zachowania się, które służyłyby osiągnięciu celów państwowych.
3. Działania przeciwpowstańcze - szeroki zakres działań wojskowych, paramilitarnych, politycznych, ekonomicznych psychologicznych i akcji społecznych podejmowanych przez rząd /lub we współdziałaniu z nim/ w celu stłumienia powstania.

ORGANIZACJA GRUPY SPECJALNEJ STANÓW ZJEDNOCZONYCH

Stan osobowy grupy specjalnej:

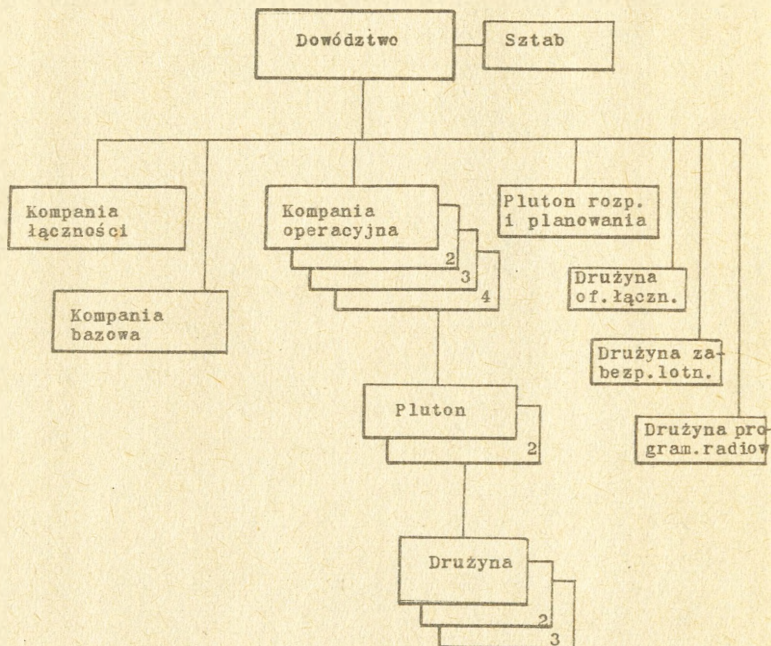
Oficerów : 249
Chorążych: 17
Podoficerów:1279

Razem: 1545

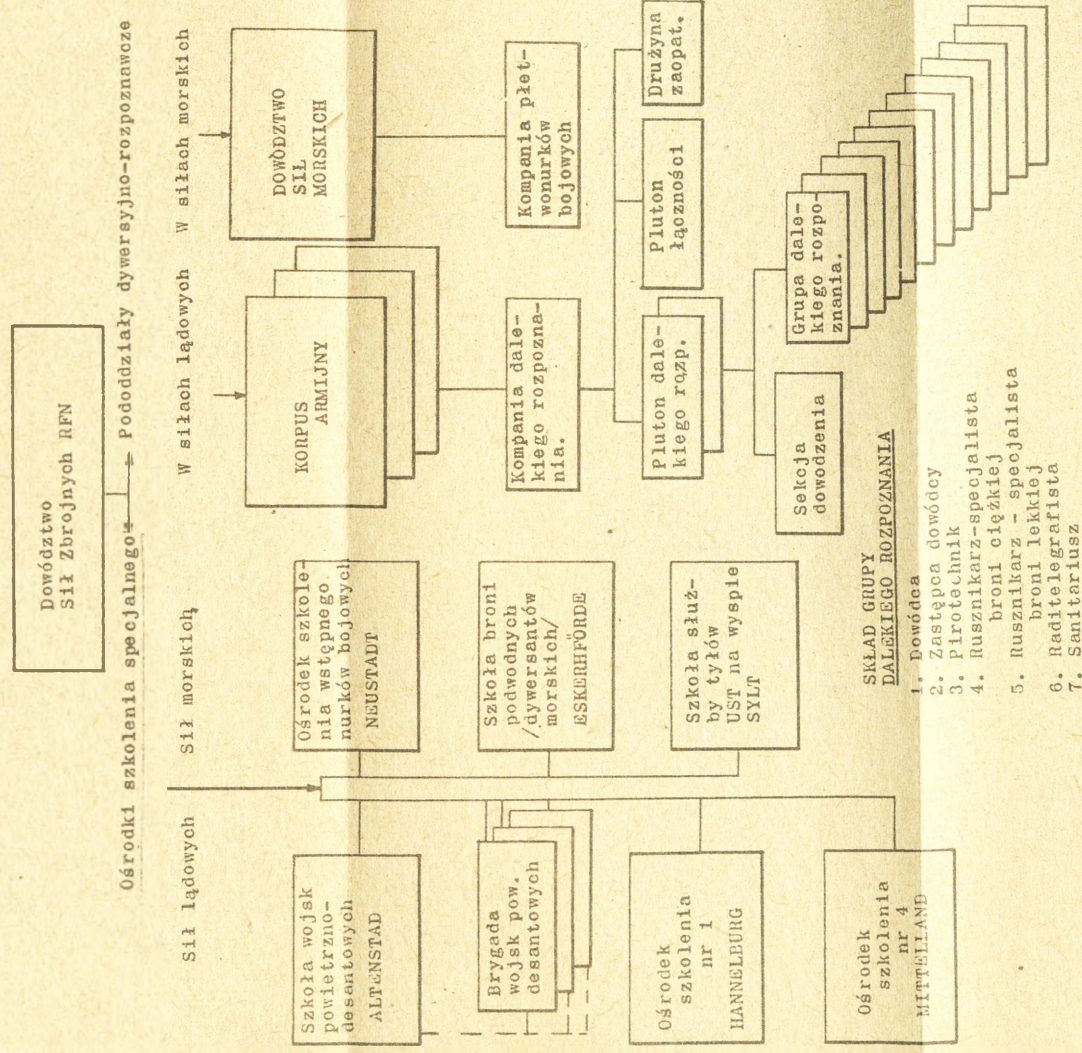
Skład osobowy drużyny:

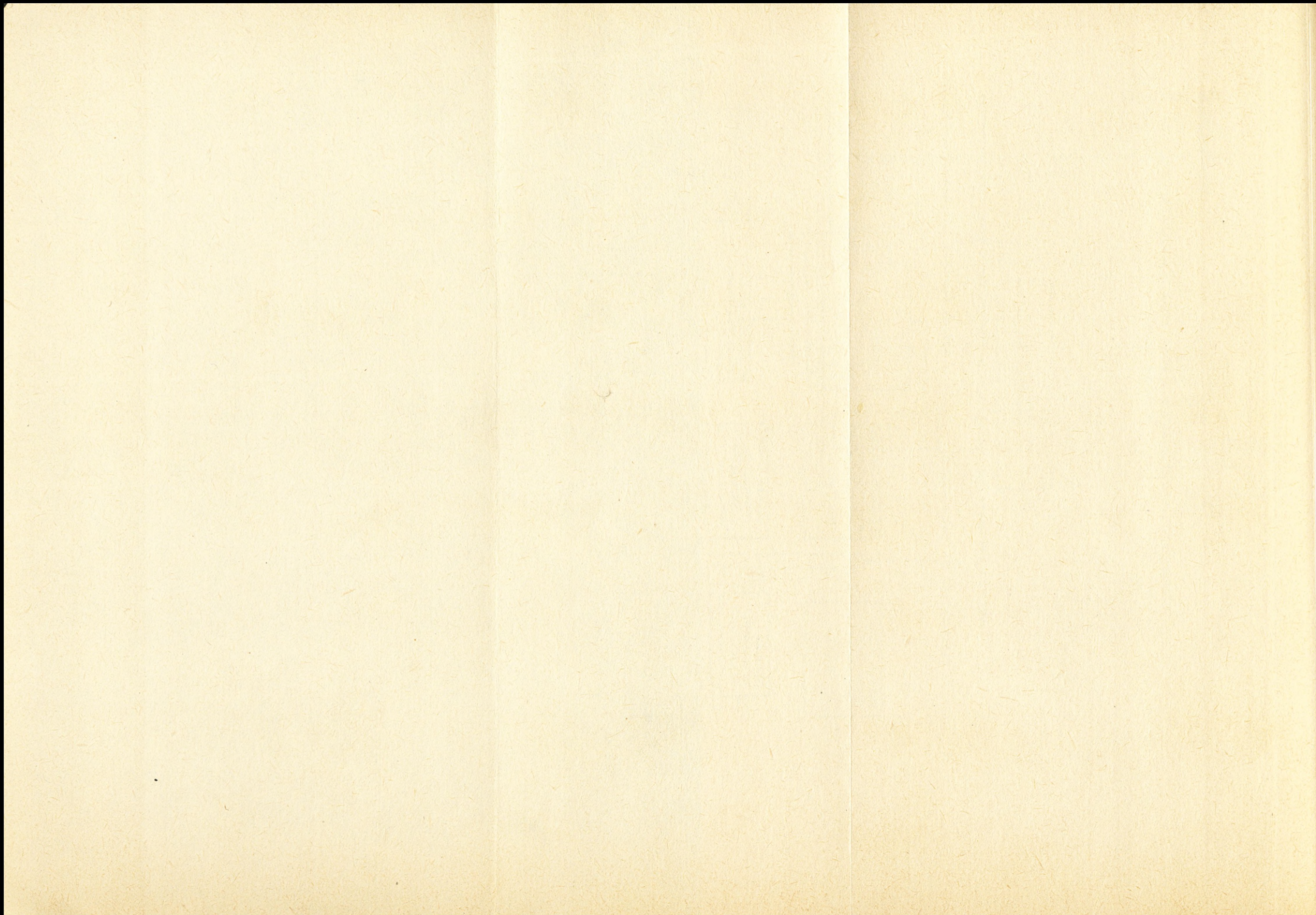
1. Dowódca dr. - kapitan
2. Zca dcy dr. - porucznik
3. Podoficer operacyjny-sierż.
4. - " - rozpoznawczy-sierż.
5. Pom.podof.rozpoznawczego
- plutonowy
6. Instruktor broni lekkiej
- sierżant
7. " broni ciężkiej
- sierżant
8. Podoficer sanitarny-sierż.
9. Pom.podof.sanitarnego
- sierżant
10. Starszy operator radiowy
- sierżant
11. Operator radiowy - plutonowy
12. Podoficer ds.niszczeń
- sierżant
13. Specjalista ds.niszczeń
- plutonowy
14. Podoficer zaopatrzenia
- sierżant.

ORGANIZACJA BATALIONU SPECJALNEJ SŁUŻBY POWIETRZNEJ
WIELKIEJ BRYTANII

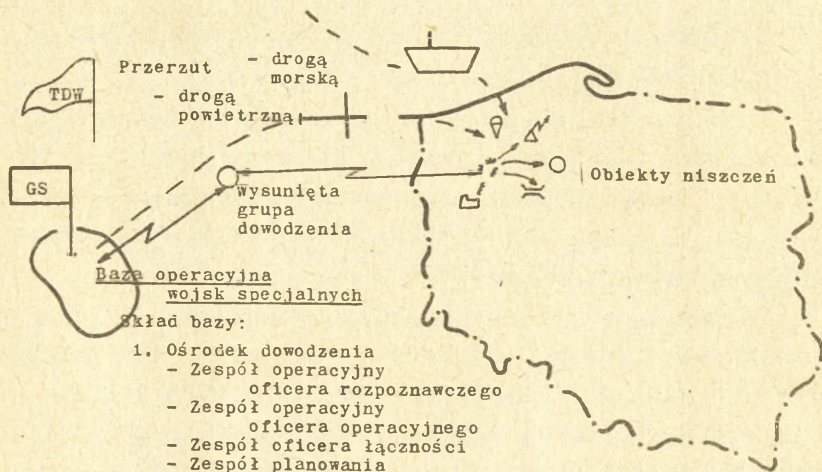

OŚRODKI SZKOLENIA SPECJALNEGO I PODDZIAŁY DYWERSYJNO-ROZPOZNAWCZE
BUNDESWEHRY

SCHEMATYCZNE PRZEDSTAWIENIE OGÓLNYCH ZASAD DZIAŁANIA
WOJSK SPECJALNYCH

Skład bazy:

1. Ośrodek dowodzenia
  - Zespół operacyjny oficera rozpoznawczego
  - Zespół operacyjny oficera operacyjnego
  - Zespół oficera łączności
  - Zespół planowania
  - Pomocnik oficera ds. planowania
  - Grupa oceny terenu
  - Oficerowie łącznikowi
  - Ośrodek instruktażu i odpraw
  - Pododdział zapasowy
  - Centrum łączności
2. Ośrodek administracyjny
  - Grupa oficera personalnego
  - Grupa oficera zaopatrzenia
  - Oficer szkoleniowy sekcji rozpoznawczej
  - Oficer szkoleniowy sekcji operacyjnej
  - Pododdziały specjalne przygotowywane do działań
  - Jednostki przydzielone
  - "Element" wsparcia logistycznego

CHARAKTERYSTYCZNE PRZYKŁADY DZIAŁAŃ DYWERSYJNYCH
W OSTATNICH KONFLIKTACH ZBROJNYCH

1. WIETNAM - Próba uwolnienia jeńców amerykańskich
w m. Son Tay

21.11.1970 r. Amerykanie wysadzili desant śmigłowcowy w Son Tay nad rzeką Czerwoną /32 km na zachód od Hanoi/, który miał na celu uwolnienie jeńców znajdujących się w obozie jenieckim w Demokratycznej Republice Wietnamu.

Desant ten był przygotowywany przez 2,5 miesiąca /na terenie Stanów Zjednoczonych/. Starannie dobrano stan osobowy grupy dywersyjnej, a następnie w ramach przeszkolenia przećwiczono z nią 150 razy pełny zakres szturm na poligonie, gdzie zbudowano naturalnej wielkości makietę obozu jenieckiego w Son Tay.

W skład grupy wchodziło 50 - 60 żołnierzy z wojsk lądowych i wojsk specjalnych. Ponadto około 20 - 30 żołnierzy z sił powietrznych oraz 10-20 żołnierzy wojsk łączności i personelu medycznego było wykorzystanych do osłony lądowiska. Łącznie w działaniach brało udział około 100 ludzi. Do zabezpieczenia działania grupy wykorzystano 10 śmigłowców przystosowanych do tankowania w powietrzu.

Desantowanie grupy rozpoczęto o godzinie 2.00. Wysadzono ją bezpośrednio na obiekt. Jeden śmigłowiec lądował w środku obozu, natomiast pozostałe /na których znajdowała się grupa szturmowa/ lądowały na zewnątrz obozu. Pozwoliło to na prawie

jednoczesne rozpoczęcie ostrzału wietnamskiej służby ochronnej, tak z zewnątrz obozu, jak i w samym obozie. W tych warunkach grupa szturmowa licząca około 40 żołnierzy opanowała obóz, a pozostała jej część prowadziła działania na zewnątrz stanowiąc zewnętrzną osłonę obozu. Śmigłowce były osłaniane na ziemi przez pododdział sił lotniczych.

Po opanowaniu obozu okazało się, że jego ochrona liczyła zaledwie kilka /4-6/ żołnierzy oraz, że w obozie nie było jeńców.

Po około godzinnej penetracji obozu /jego budynków/ całość grupy wystartowała do lotu powrotnego.

W czasie trwania akcji Amerykanie prowadzili działania demonstracyjne i pozorujące na wschód od Hanoi, jak również intensywnie bombardowali południową część kraju, wykorzystując do tego około 200 samolotów. Równocześnie prowadzone były aktywne zakłócenia radioelektroniczne.

2. BLISKI WSCHÓD - Zabezpieczenie warunków dla sforsowania Kanału Sueskiego

W nocy z 5 na 6 października 1973 r. Egipcjanie przerzucili na wschodni brzeg Kanału Sueskiego grupę dywersyjną, która unieruchomiła /zabetonowała/ specjalne instalacje rurociągowe przygotowane dla wylania ropy na lustro wody Kanału. Ropę tę Izraelczycy zamierzali wylać i podpalić dla uniemożliwienia sforsowania kanału przez wojska egipskie.

Działania grupy pozwoliły skutecznie rozwiązać problem forsowania Kanału Sueskiego.

PRZEDSIĘWZIĘCIA REALIZOWANE W RAMACH OBRONY PRZECIWDYWERSYJNEJ

OBRONA
PRZECIWDYWERSYJNA

P R Z E D S I Ę W Z I Ę C I A

WYWIADOWCZO-
-KONTRYWIAŁOW-
CZE

POLITYCZNO-
PROPAGANDOWE

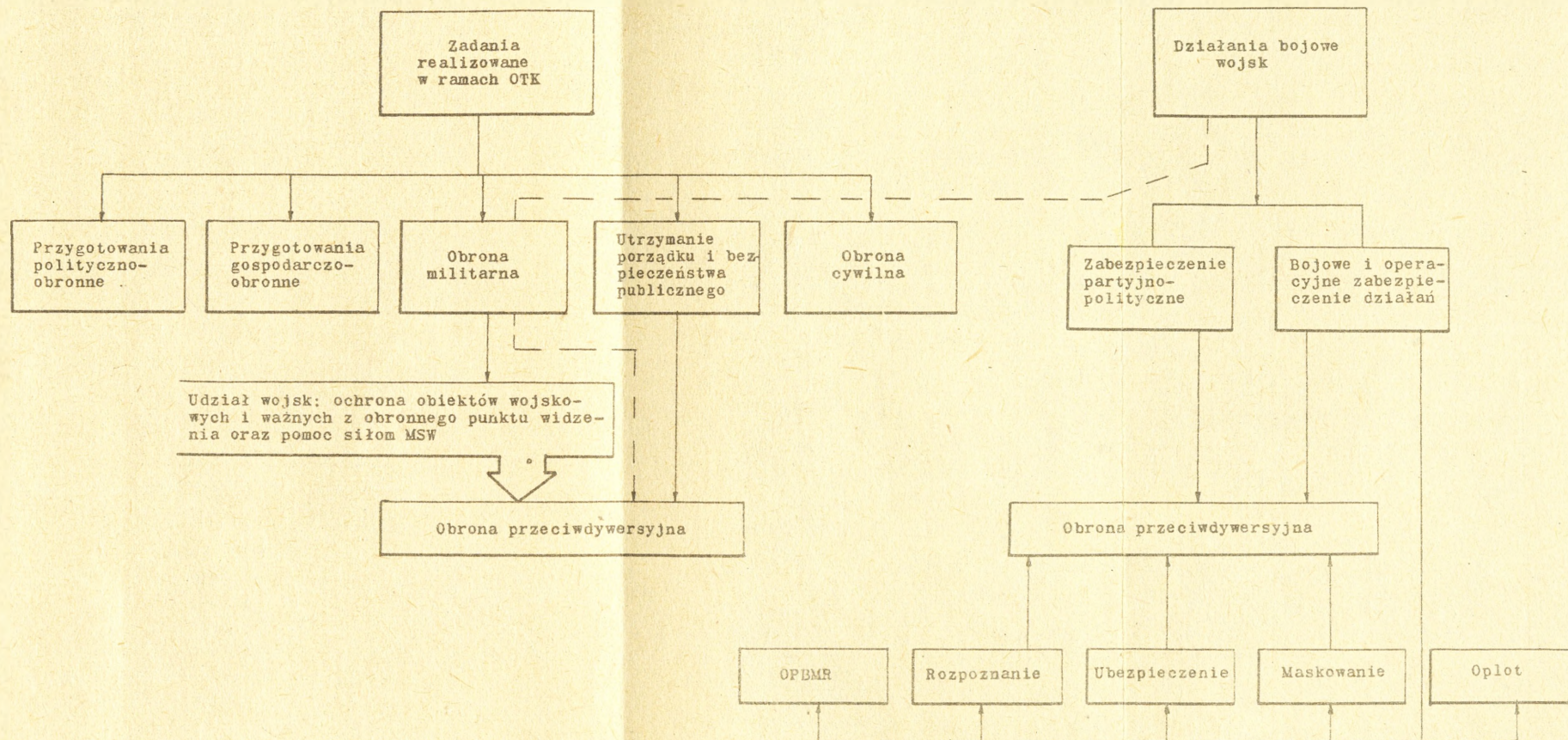
ADMINISTRACYJ-
NO-PORZĄDKOWE

ZAPOBIEGAWCZO-
- OCHRONNE

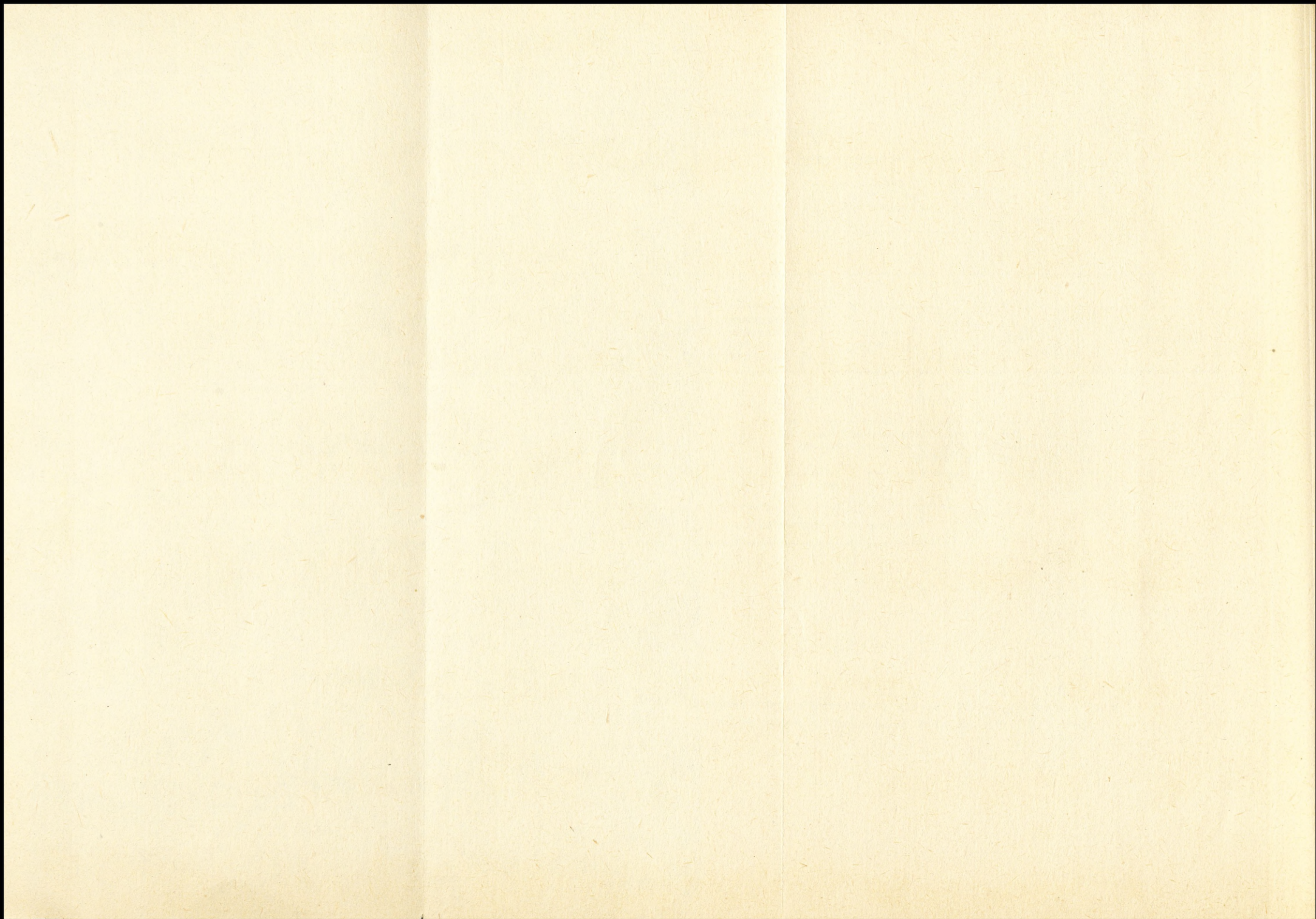
WALKA ZBROJNA
Z SILAMI
DYWERSYJNYMI

Określa się ją pojęciem
"bojowe działania przeciwdywer-
syjne".

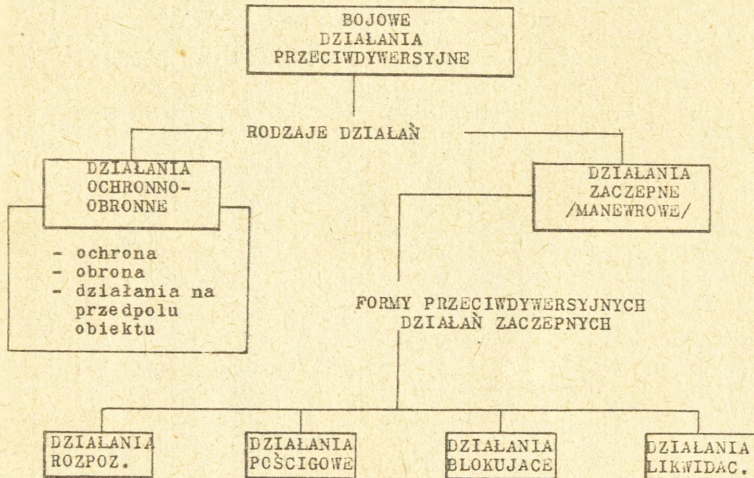
MIEJSCE I ROLA OBRONY PRZECIWDYWERSYJNEJ
W OBRONIE TERYTORIUM KRAJU I ZABEZPIECZENIU WOJSK /OPERACYJNYCH I OTK/

→ Przedsięwzięcia z zakresu obrony przeciwdywersyjnej realizowane w wojskach biorących udział w działaniach bojowych na obszarze kraju

RODZAJE, FORMY I SPOSOBY BOJOWYCH DZIAŁAŃ
PRZECIWDYWERSYJNYCH

SPOSOBY DZIAŁAŃ

- przeszukiwanie
- pościg
- zapora
- zasadzka
- okrążenie bezpośrednie
- wypad

blokujące

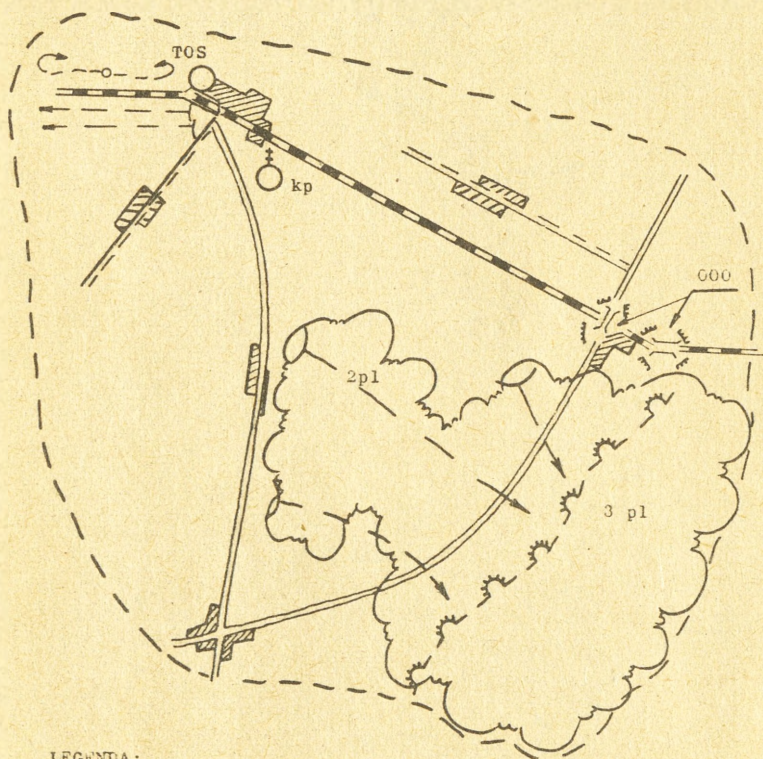
WARIANT UGRUPOWANIA PUŁKU WÓWewn.DO DZIAŁAŃ ROZPOZNAWCZYCH

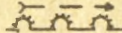
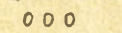
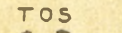
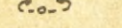

LEGENDA:

1. -.-.-.-	granice województw
2. -.-.-.-	" gmin
3. -.-.-.-	" rejonu działania pułku
4. -.-.-.-	" " batalionu
5. -.-.-.-	" " " kompanii

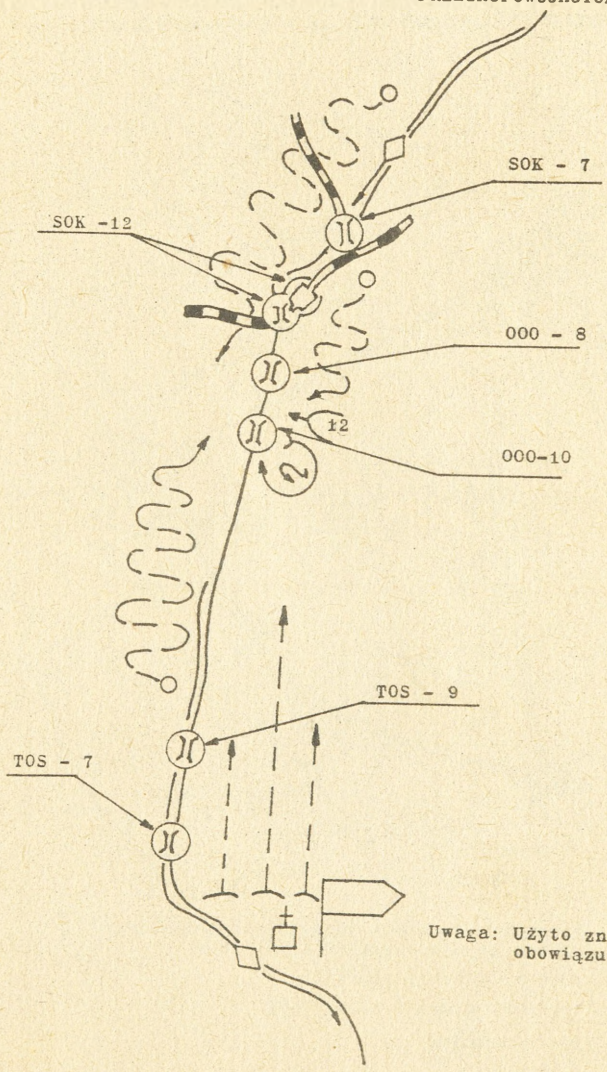
WARIANT ORGANIZACJI DZIAŁAŃ ROZPOZNAWCZYCH PRZEZ kp

LEGENDA:

1. kierunki działania patroli rozpoznawczych
rubież zapory/zasadzek i patroli/
2. - odział ochrony obiektów
3. - terenowy odział samoobrony
4. - patrolowanie
5.

WARIANT ORGANIZACJI DZIAŁAŃ ROZPOZNAWCZYCH PRZEZ MO
W RAMACH PRZECIWDYWERSYJNEJ OŚLONY PRZEGRUPOWUJACYCH SIĘ WOJSK

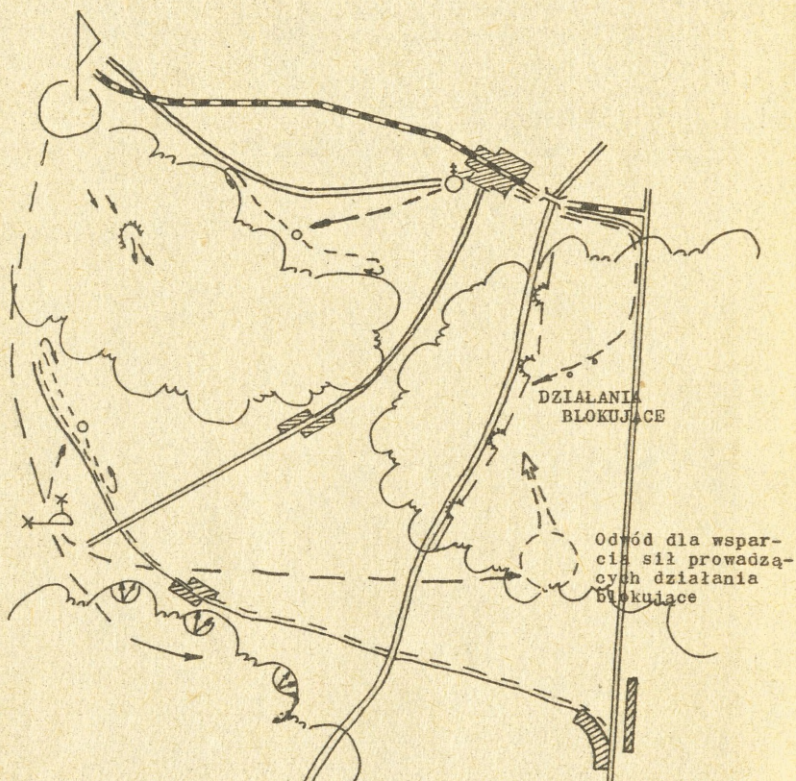

LEGENDA:

000 - 7

1. - Ochrona mostu siłami oddziału ochrony obiektów w składzie 7 osób
2. - Działanie patrolu rozpoznawczego
3. - Odwód w sile 10 osób
4. - Przeszukiwanie rejonu w którym stwierdzono pobyt grupy npla.
5. - Stanowisko dowodzenia grupy kierującej działaniami.

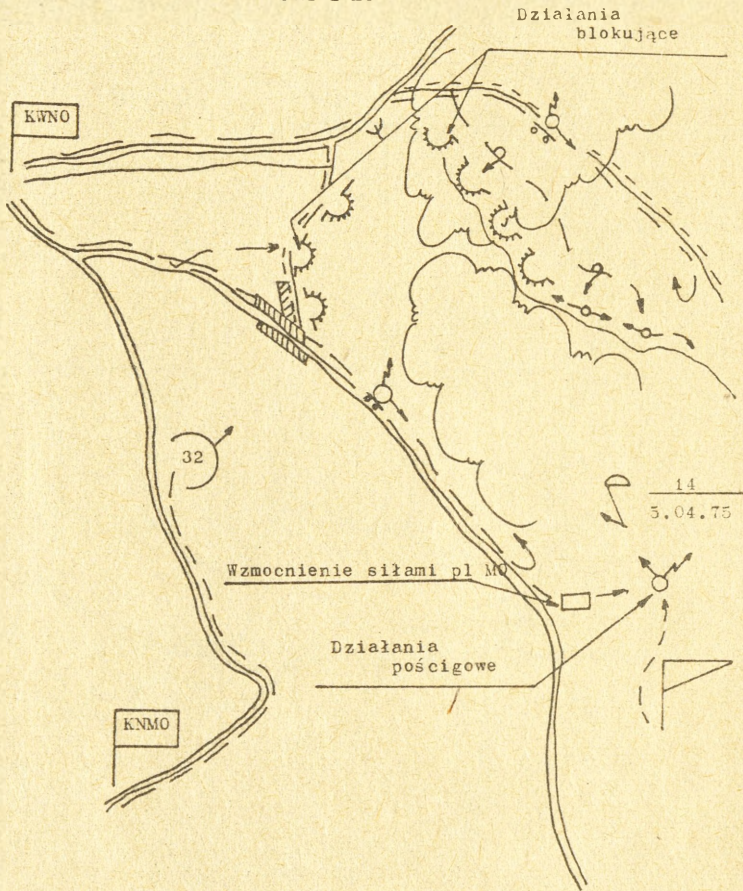
WARIANT ORGANIZACJI DZIAŁAŃ POŚCIGOWYCH PRZEZ bp

LEGENDA

1. Planowana rubież dla organizowania zapory
2. Przerzut pododdziałów przy pomocy transportu samoch.
3. " " " " śmigłowców

WARIANT ORGANIZACJI DZIAŁAŃ POŚCIGOWYCH I BLOKUJĄCYCH
PRZEZ MO

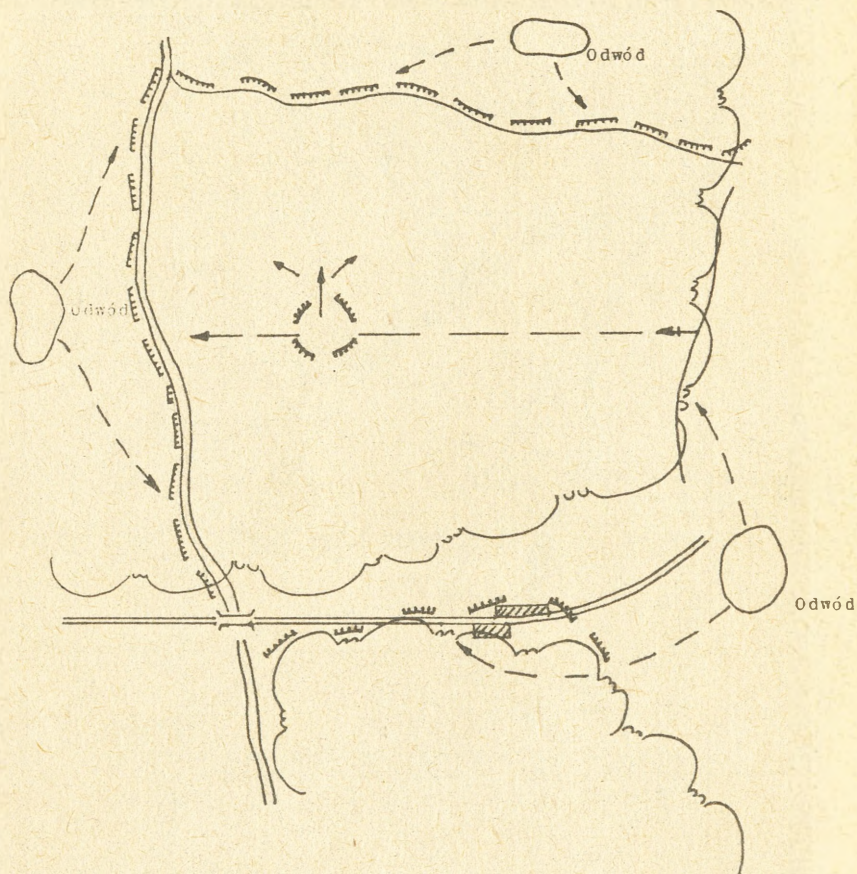

Legenda:

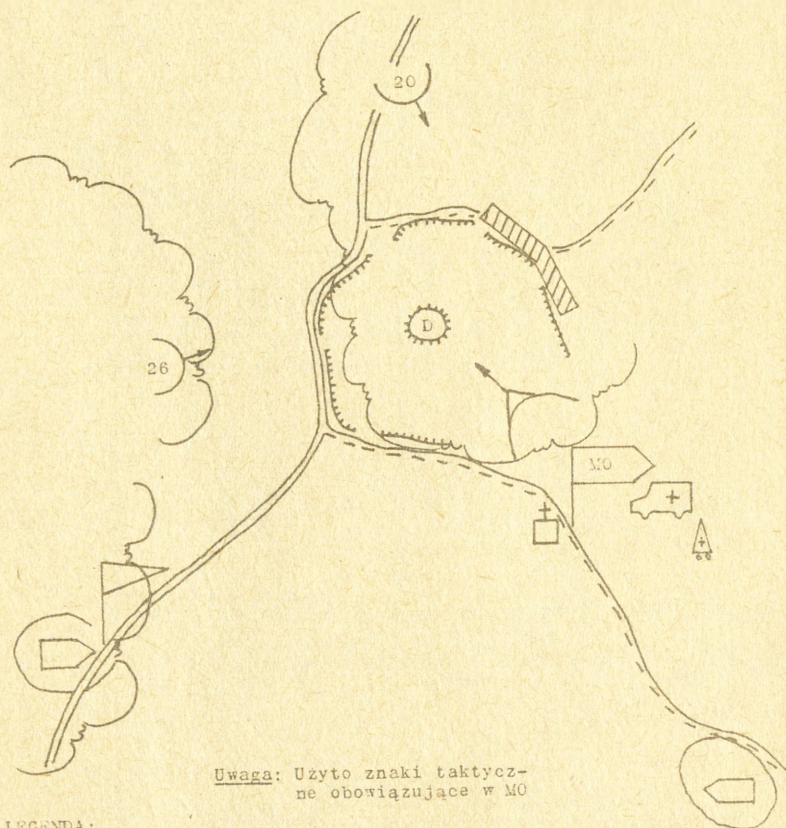
- - Patrol rozpoznawczy dysponujący samochodem i radiostacją
- - Odwód w sile 30 osób

Uwaga: Użyto znaki taktyczne obowiązujące w MO.

WARIANT ORGANIZACJI DZIAŁAŃ LIKWIDACYJNYCH

WARIANT ORGANIZACJI DZIAŁAŃ LIKWIDACYJNYCH PRZEZ MO

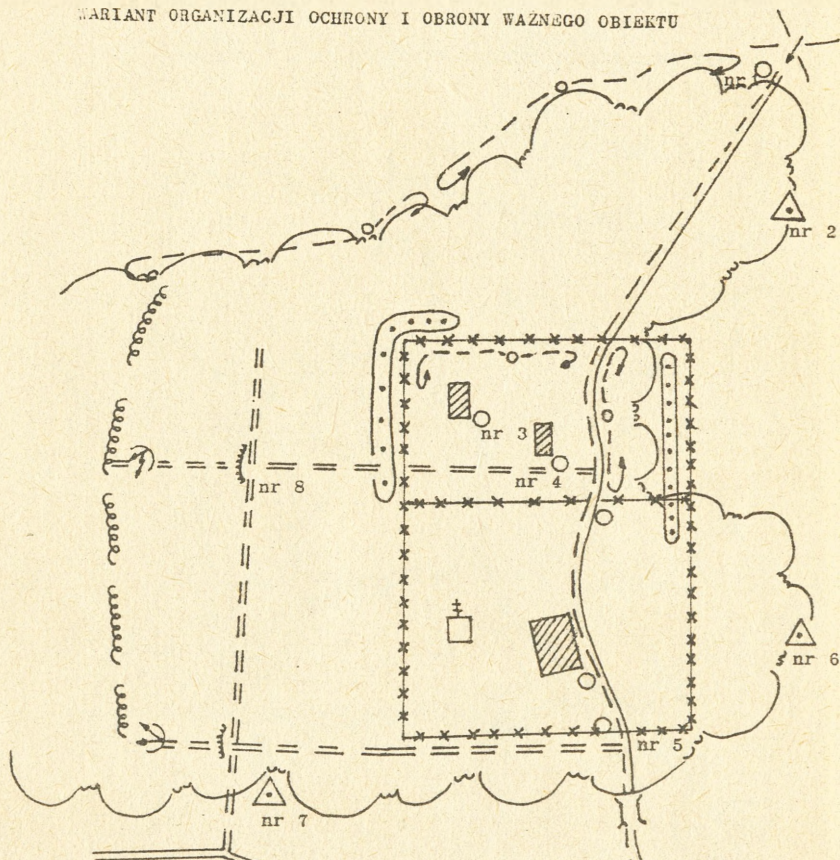

Uwaga: Użyto znaki taktyczne obowiązujące w MO

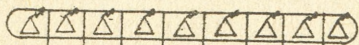
LEGENDA:

1. - ilościowy stan funkcjonariuszy pozostających w odwodzie
2. - Rejon rozmieszczenia środków transportu
3. - Stanowisko dowodzenia grupy kierującej działaniami

WARIANT ORGANIZACJI OCHRONY I OBRONY WAŻNEGO OBIEKTU

Łączność

Łca 1 2 3 4 5 6 7 8

LEGENDA:

1. - Ogrodzenie obiektu
2. - Zapora minowa
3. - Sygnalizacja świetlna i dźwiękowa
4. - Zakaz wjazdu

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Biuletynu Zbiarów Specjalnych

Nr ewid.

9741827